

Utjecaj korištenja EU fondova na izvještavanje i kontrolu poslovanja malih i srednjih poduzeća

Lovnički, Rene

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:874979>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-24**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Računovodstvo i revizija

**UTJECAJ KORIŠTENJA EU FONDOVA NA
IZVJEŠTAVANJE I KONTROLU POSLOVANJA MALIH I
SREDNJIH PODUZEĆA**

Diplomski rad

Rene Lovnički

Zagreb, rujan, 2022.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Računovodstvo i revizija

**UTJECAJ KORIŠTENJA EU FONDOVA NA
IZVJEŠTAVANJE I KONTROLU POSLOVANJA MALIH I
SREDNJIH PODUZEĆA**

**THE IMPACT OF THE USE OF EU FUNDS ON THE
REPORTING AND CONTROL OF OPERATIONS OF SMALL
AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES**

Diplomski rad

Rene Lovnički, 0067565989

Mentor: prof. dr. sc., Katarina Žager

Zagreb, rujan, 2022.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad, isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

U Zagrebu, 20.09.2022.

Student:

Rene Lovnički

Sažetak

Mala i srednja poduzeća (MSP) su važni sudionici na tržištu razvijenih zemalja članica Europske unije, pa tako i Republike Hrvatske. Međutim, MSP-i često nailaze na probleme s financiranjem svojeg poslovanja. Europska unija provodi Kohezijsku politiku putem fondova. Sredstva tih fondova se ulažu u projekte MSP-ova čiji je cilj smanjenje socijalnih razlika, očuvanje okoliša, stvaranje inovativnih proizvoda i usluga te poboljšanje dobrobiti lokalne zajednice. Nakon složenog procesa koji uključuje osmišljavanje projekta, ispunjavanje tražene dokumentacije i prijave na natječaj ili javni poziv, poduzetnik koji je prošao prag postaje Korisnikom EU sredstava. Nadoknada projektnih troškova zahtijeva pažljivo praćenje i dokazivanje nastanka tzv. prihvatljivih troškova, kao i utjecaj nastalih prihoda na iznos nadoknade. Korisnik je obvezan i pratiti rezultate projektnih aktivnosti te izvještavati Središnju agenciju za financiranje i ugovaranje (SAFU) o predviđenim i nastalim rezultatima.

Ključne riječi: mala i srednja poduzeća, Europska unija, fondovi, dokumentacija, troškovi

Summary

Small and medium-sized enterprises (SMEs) are important participants in the markets of developed countries that are members of the European Union, including the Republic of Croatia. However, SMEs often encounter problems with financing their business. The European Union implements the Cohesion Policy through Funds. The resources of these funds are invested in SME projects whose goal is to reduce social differences, preserve the environment and create innovative products and services, as well as improving the well-being of the local community. After a complex process that includes designing a project, filling out the required documentation and applying for a tender application or public call, an entrepreneur who has passed the threshold becomes a Beneficiary of EU funds. Reimbursement of project costs requires careful monitoring and proving of the occurrence of the so-called acceptable costs, as well as the impact of generated income on the compensation amount. The Beneficiary is also obliged to monitor the results of the project activities and to report to the Central Agency for Financing and Contracting (SAFU) about the expected and actual results.

Key words: small and medium-sized enterprises, European Union, funds, documentation, costs

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
2.1.	Predmet i cilj rada.....	2
2.1.	Metode istraživanja i izvori podataka.....	2
2.1.	Sadržaj i struktura rada.....	2
2.	Obilježja poslovanja malih i srednjih poduzeća.....	3
2.1.	Osnovna obilježja malih i srednjih poduzeća.....	3
2.1.1.	Univerzalna obilježja malih i srednjih poduzeća.....	3
2.1.2.	Regulatorni okvir definiranja malih i srednjih poduzeća.....	4
2.2.	Važnost malih i srednjih poduzeća za gospodarstvo Republike Hrvatske.....	6
2.3.	Regulatorni okvir praćenja poslovanja malih i srednjih poduzeća.....	11
2.4.	Utjecaj izvora financiranja na praćenje i izvještavanje o poslovnim aktivnostima.....	13
3.	Obilježja i uloga Europskih fondova u financiranju poslovanja malih i srednjih poduzeća.....	15
3.1.	Obilježja i vrste Europskih fondova.....	15
3.1.1.	Osnovna obilježja Europskih fondova.....	15
3.1.2.	Europski socijalni fond.....	16
3.1.3.	Europski fond za regionalni razvoj.....	17
3.1.4.	Europski fond za pomorstvo i ribarstvo.....	18
3.1.5.	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj.....	19
3.2.	Važnost EU fondova za sektor malih i srednjih poduzeća.....	19
3.3.	Postupak prijave EU projekata i sklapanje ugovora.....	22
3.3.1.	Preliminarne faze projekta.....	22
3.3.2.	Postupak odabira natječaja za prijavu projekta.....	23
3.3.3.	Postupak prijave natječaja.....	24
3.3.4.	Postupak izrade prijavne dokumentacije.....	27
4.	Izvjestavanje i kontrola provedbe projekata financiranih iz EU fondova.....	30
4.1.	Obilježja dokumentacije o korištenju sredstava iz EU fondova.....	30
4.2.	Specifičnosti priznavanja prihoda i rashoda.....	31
4.2.1.	Načela i pravila sufinanciranja projekta.....	31
4.2.2.	Razlika između prihvatljivih i neprihvatljivih troškova.....	32
4.2.3.	Priznavanje neto prihoda sufinanciranog projekta.....	34
4.2.4.	Priznavanje troškova nabave i režija.....	35
4.2.5.	Priznavanje troška rada.....	36
4.3.	Praćenje provedbe i kontrola projekata.....	39
4.3.1.	Ključni rizici provedbe projekta.....	39

4.3.2.	Metode upravljanja projektnim rizicima	39
4.3.3.	Evidentiranje i izvještavanje o projektnim rizicima	40
4.4.	Izvještavanje o upotrebi sredstava iz EU fondova.....	41
4.4.1.	Izvještavanje o nastanku prihvatljivih troškova	41
4.4.2.	Izrada Završnog izvješća i Izvješća nakon provedbe projekta	42
4.4.3.	Obveza informiranja i vidljivosti.....	42
4.4.4.	Osobni stav o organizaciji i učinkovitosti sustava izvještavanja.....	43
5.	Zaključak	45
	Popis literature.....	47
	Popis tablica	50
	Popis slika	50
	Životopis studenta	51

1. Uvod

Od prvih perioda ekonomske znanosti općeprihvaćena je činjenica da su mali gospodarstvenici srce i životok gospodarstava diljem svijeta. Od poljoprivrednika koji samo uzgajaju dovoljno hrane da bi prehranili svoje kućanstvo, do obrtnika koji njeguju jedinstvenu generacijsku struku, pa sve do poduzeća čije proaktivno i odvažno djelovanje na tržištu može dovesti do monumentalnog uspona u razine velikih korporacija i aglomeracijskih divova. Mali i srednjeveliki gospodarstvenici, obrtnici, poduzetnici. Svi igraju važnu ulogu u društvu u kojem nude svoje usluge, proizvode, inovacije, dobrotvoran rad.

No malim poduzetnicima nije lako poslovati na promjenjivom tržištu na kojem sudjeluju i veliki igrači. U usporedbi s velikim poduzećima, mala i srednja posluju s većim brojem rizika, većinom povezanim s nesigurnošću ili nedostatkom financiranja. Postavlja se pitanje kako pomoći malim i srednjim poduzećima, a istovremeno ostvariti pozitivne posljedice za društvo u cjelini.

Osnivanjem Europske unije njezine zemlje članice su se obvezale provoditi zajedničke politike i programe čija je svrha ulagati u područja kojima je potrebno pomoći radi uravnoteženja socio-ekonomskog stanja svih članica. Kohezijska politika Europske unije predstavlja glavnu strategiju ulaganja u inovativnost i sigurnije poslovanje malih i srednjih poduzeća koja posluju u zemljama članicama EU. Pretežito je fokusirana na davanje financijskih sredstava i savjetodavnih usluga onim poduzećima koja se pokažu kao mogućim izvorima društvenog blagostanja zahvaljujući izvrsnim resursima.

Poduzeća koja prođu proces odabira najviše obećavajućih kandidata i potpišu ugovor za primitak europskih financijskih sredstava moraju pažljivo provoditi projektni proces čiji se troškovi financiraju iz tih sredstava. Postoje brojna pravila, univerzalna i ona koja ovise o izvoru sredstava, koja se tiču načina kontrole projektnih rizika, izrade potrebne dokumentacije, vrednovanja troškova, zahtjeva za dodatnim sredstvima itd.

2.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog diplomskog rada su mala i srednja poduzeća koja su korisnici sredstava europskih fondova za (su)financiranje svojih projekata. Cilj diplomskog rada je analizirati obavezne i preporučene procese analiziranja poslovnih mogućnosti i potreba u društvu, načine kategorizacije i vrednovanja projektnih troškova te izrade prijavne, izvještajne i završne projektne dokumentacije.

2.1. Metode istraživanja i izvori podataka

Za izradu diplomskog rada su korištene četiri vrste izvora. Prva vrsta jest stručna literatura koja se bavi analizom statističkih podataka o uspjehu malih i srednjih poduzeća te fondova Europske unije. Druga vrsta uključuje službene priručnike o postupcima prijave natječaja financiranih iz EU fondova, izradi relevantne dokumentacije, načinu vrednovanja troškova i izvještavanju o projektnom procesu. Treća vrsta su podaci pribavljeni s internetskih stranica organizacija čiji je djelokrug posla vezan uz dodjelu ili posredovanje u procesu davanja sredstava za sufinanciranje. Korištena je i četvrta vrsta literature, zakonski propisi Republike Hrvatske i službene odluke tijela Europske unije.

2.1. Sadržaj i struktura rada

Diplomski rad je podijeljen u tri osnovna dijela. Prvi dio objašnjava obilježja malih i srednjih poduzeća, zakone koji reguliraju njihovo poslovanje te njihov utjecaj na gospodarstvo Republike Hrvatske. Drugi dio definira fondove financirane sredstvima Europske unije, koje su vrste relevantne za mala i srednja poduzeća te postupak prijave natječaja i javnih poziva u sklopu kohezijske politike Europske unije. Treći dio diplomskog rada opisuje potrebne radnje za izvještavanje i kontrolu provedbe financiranih projekata, koje uključuju informacije o izradi potrebne dokumentacije, priznavanju prihoda, troškova i rashoda te praćenju, kontroli i izvještavanju o provedbi sufinanciranog projekta.

2. Obilježja poslovanja malih i srednjih poduzeća

2.1. Osnovna obilježja malih i srednjih poduzeća

2.1.1. Univerzalna obilježja malih i srednjih poduzeća

Pravne osobe su prisutne u različitim oblicima, obilježjima i veličinama. Radi lakšeg upravljanja podijeljene su u različite skupine. Jedna od njih se zove „mala i srednja poduzeća“, ili skraćeno MSP.

Bez obzira na tržište djelovanja, mala i srednja poduzeća su općenito karakterizirana kao srce i duša razvijenih gospodarstava. Iako zapošljavaju mali broj zaposlenika po poduzeću, njihova važnost se očituje u doprinosu ukupnom broju poduzeća na tržištu. MSP-ovi imaju važnu ulogu u gospodarstvu Europske unije kao stvaratelji inovacija i generatori zaposlenja.¹

Obilježja s kojima se nažalost mala i srednja poduzeća moraju kontinuirano suočavati jest nesigurnost poslovanja. Ograničeni broj ljudskih resursa i nedostatak transparentnosti financijskih informacija dovodi do poteškoća u prikupljanju početnog kapitala za financiranje daljnjeg poslovanja, što čini MSP-ima ovisnima o regulaciji i posebnim potporama za financiranje.²

Poduzeća čiji prihodi, imovina i/ili broj zaposlenika se nalaze ispod određenog praga se smatraju malim ili srednjim poduzećima. No točno definirani kriteriji za klasifikaciju MSP-a se razlikuju od države do države.³

¹ Stojanović, S., Mrvica Mađarac, S., Glavota, M. (2016). *FINANCIRANJE PODUZETNIŠTVA IZ FONDOVA EUROPSKE UNIJE*, Obrazovanje za poduzetništvo - E4E, 6 (2), str. 161-175. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/170949> [16.06.2022.]

² Marasović, M. (2021). *Jačanje konkurentnosti MSP-a korištenjem sredstava iz EU fondova na primjeru Zadarske županije*, *Oeconomica Jadertina*, 11 (2), str. 129-147. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/266062> [15.06.2022.]

³ Liberto, D. (2022). *Small and Mid-size Enterprise (SME) Defined: Types Around the World* [online]. New York: Investopedia. Dostupno na: <https://www.investopedia.com/terms/s/smallandmidsizeenterprises.asp> [15.06.2022.]

2.1.2. Regulatorni okvir definiranja malih i srednjih poduzeća

Za definiciju MSP-a u Republici Hrvatskoj su relevantni hrvatski propisi i zakoni te propisi i zakoni Europske unije.

Na razini Europske unije mala i srednja poduzeća su definirana Preporukom Komisije 2003/361/EZ. Postoje tri kategorije MSP-a: mikro, mala i srednja poduzeća. Poduzeće se klasificira kao jedna od kategorija MSP ovisno o broju zaposlenika, što predstavlja obvezan kriterij te proizvoljni odabir jednog od dva preostala kriterija: godišnji promet u eurima ili ukupna godišnja bilanca u eurima.

Tablica 1 Kriteriji za podjelu MSP-ova na mikro, mala ili srednja poduzeća prema kriterijima na razini Europske unije

Kategorija poduzeća	Broj zaposlenika	Godišnji promet (u mil. eura)	Ukupna godišnja bilanca (u mil. eura)
Mikro	< 10	≤ 2	≤ 2
Malo	< 50	≤ 10	≤ 10
Srednje	< 250	≤ 50	≤ 43

Izvor: Stojanović, S., Mrvica Mađarac, S., Glavota, M. (2016). *FINANCIRANJE PODUZETNIŠTVA IZ FONDOVA EUROPSKE UNIJE*, Obrazovanje za poduzetništvo - E4E, 6 (2), str. 161-175. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/170949> [16.06.2022.]

Iz Tablice 1. vidljivi su kvantitativni kriteriji razvrstavanja MSP-ova na mikro, mala i srednja poduzeća prema preporuci Europske komisije 2003/361/EZ. Poduzeća koja imaju manje od 10 zaposlenih te ili godišnji promet do 2 milijuna eura ili ukupnu godišnju bilancu do 2 milijuna eura se smatraju mikro-poduzećima. Gornja granica za klasifikaciju poduzeća kao MSP-a uključuje 250 zaposlenika, 50 milijuna eura godišnjeg prometa i ukupne godišnje bilance vrijedne 43 milijuna eura.

Preporuka Europske komisije također priznaje činjenicu da je za preciznije utvrđivanje gospodarske pozicije MSP-ova, što uključuje stvaranje kategorija poduzeća prema razini njihove gospodarske snage, potrebno razlikovati ih i prema neovisnosti i međusobnim odnosima s ostalim poduzećima (povezana poduzeća). Prema preporuci Komisije 96/280/EZ neovisnost se definira ograničenjem od 25% udjela u vlasništvu poduzeća.⁴

U Republici Hrvatskoj su mala i srednja poduzeća definirana i regulirana Zakonom o poticanju razvoja malog gospodarstva, koji je istovjetan Preporuci Komisije opisanoj gore, i Zakonom o računovodstvu. Kriteriji kategoriziranja MSP-ova su prisutni u Članku 3. Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva te identični su kriterijima iz preporuke Komisije.⁵

Zakon o računovodstvu također kategorizira MSP u mikro, mala i srednja poduzeća, ali koristi drugačije kriterije. Kriteriji razvrstavanja uključuju prosječan broj zaposlenih godišnji prihod u kunama i iznos ukupne aktive u kunama, pri čemu poduzeće ne smije prelaziti dva od tri kriterija za svaku kategoriju.⁶

⁴ Europska komisija (2003). *Commission Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises*. Bruxelles: Službeni list Europske unije, 2003/361/EC

⁵ Narodne novine (2016). *Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 29/02, 63/07, 53/12, 56/13, 121/16

⁶ Stojanović, S., Mrvica Mađarac, S., Glavota, M. (2016). *FINANCIRANJE PODUZETNIŠTVA IZ FONDOVA EUROPSKE UNIJE*, Obrazovanje za poduzetništvo - E4E, 6 (2), str. 161-175. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/170949> [16.06.2022.]

Tablica 2 Kriteriji za podjelu MSP-ova na mikro, mala ili srednja poduzeća prema kriterijima na razini Republike Hrvatske

Kategorija poduzetnika	Prosječan broj zaposlenih	Godišnji prihod (u mil. kuna)	Ukupna aktiva (u mil. kuna)
Mikro	10	5,2	2,6
Mali	50	60	30
Srednji	250	300	150

Izvor: Stojanović, S., Mrvica Mađarac, S., Glavota, M. (2016). *FINANCIRANJE PODUZETNIŠTVA IZ FONDOVA EUROPSKE UNIJE*, Obrazovanje za poduzetništvo - E4E, 6 (2), str. 161-175. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/170949> [16.06.2022.]

Tablica 2. pokazuje kriterije za razvrstavanje MSP-ova na mikro, mala i srednja poduzeća, definirane Člankom 5. Zakona o računovodstvu. Da bi se poduzeće klasificiralo kao mikro-poduzeće, ne smije prelaziti dva od tri uvjeta koji uključuju u prosjeku 10 zaposlenika tokom godine, ukupnu aktivu od 2,6 milijuna kuna i ukupne prihode od 5,2 milijuna kuna. Gornja granica za klasifikaciju poduzeća kao MSP-a uključuje prosječan iznos od 250 zaposlenika, 300 milijuna kuna godišnjeg prihoda i 150 milijuna kuna ukupne aktive.⁷

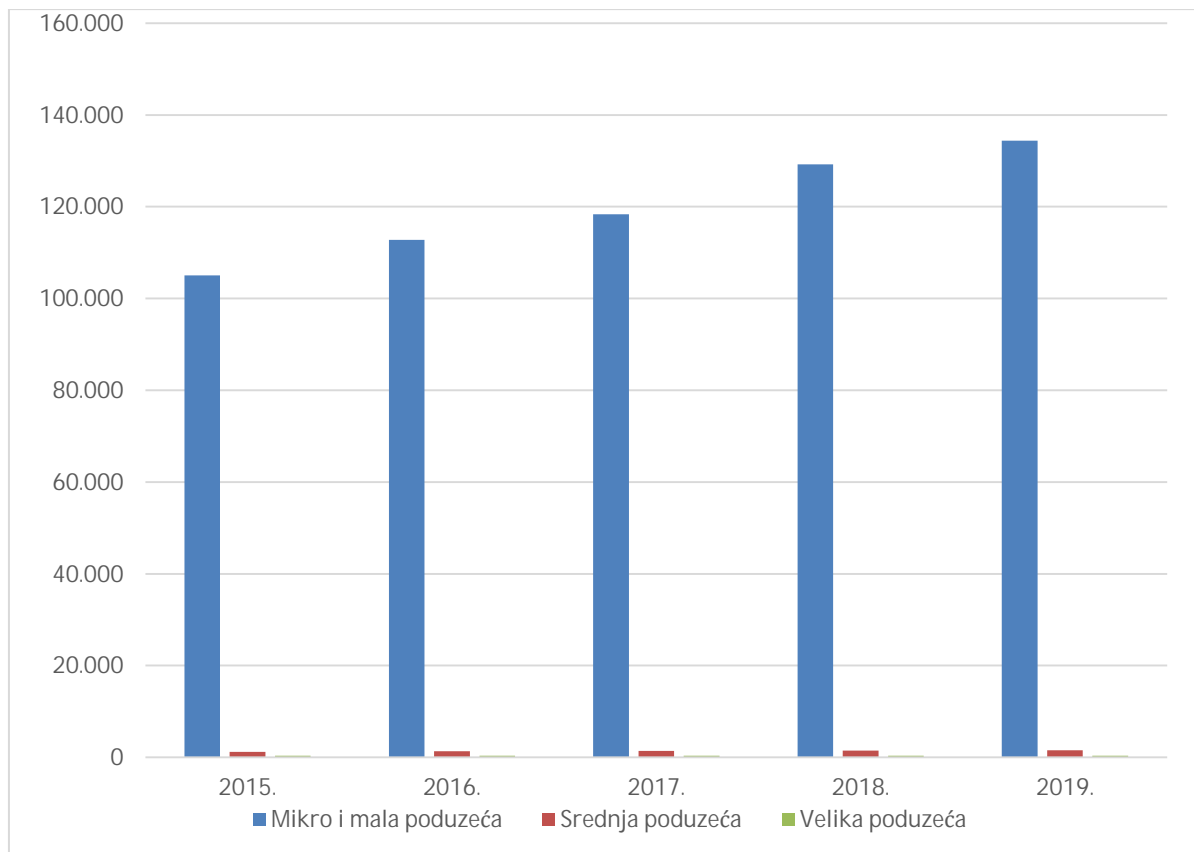
2.2. Važnost malih i srednjih poduzeća za gospodarstvo Republike Hrvatske

Mala i srednja poduzeća čine ključan dio gospodarstva Republike Hrvatske. Kao i u ostalim zemljama članicama Europske unije, MSP-i se smatraju izrazito važnim pokretačima inovativnosti, zaposlenosti i aktivnosti. No globalna istraživanja pokazuju kako Republika Hrvatska i elementi njezinog ekonomskog okruženja ne stoji dobro po pitanju inovativnosti.⁸

⁷ Narodne novine (2020). *Zakon o računovodstvu*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20

⁸ Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (2020). *Izvešće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2020. uključujući dio rezultata GEM - Global Entrepreneurship Monitor istraživanja za Hrvatsku za 2019. godinu*. Zagreb: CEPOR

Slika 1 Struktura poduzeća s obzirom na veličinu od 2015. do 2019. godine

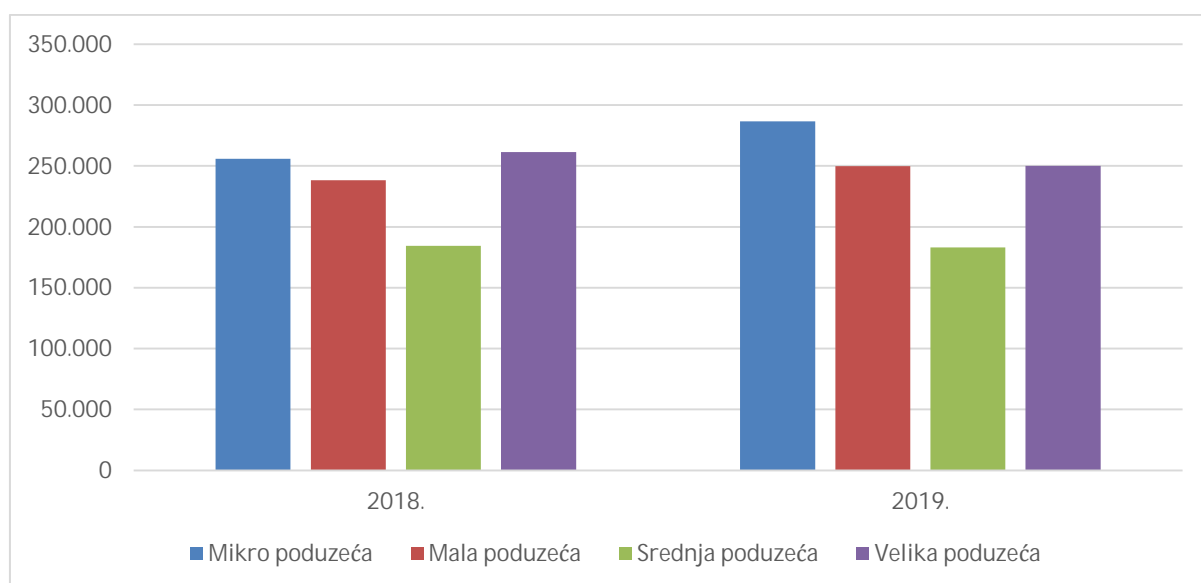

Izvor: vlastita izrada prema podacima iz: Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (2020). *Izvešće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2020. uključujući dio rezultata GEM - Global Entrepreneurship Monitor istraživanja za Hrvatsku za 2019. godinu.* Zagreb: CEPOR

Podaci prikazani u Grafikonu 1. dolaze iz „Analize financijskih rezultata poduzetnika RH u 2015. - 2019. godine“ koju je provela FINA i objavila 2020. godine. Mala i srednja poduzeća čine najveći udio u broju poduzeća, koji je iznosio 99,7% u Republici Hrvatskoj u svim godinama od 2015. do 2019. godine. Prisutan je i rast ukupnog broja malih i srednjih poduzeća u RH. Godine 2015. je iznosio 106.221, 114.156 2016. godine, 119.752 2017. godine, 130.757 2018. godine i 135.890 2019. godine.

Za razumijevanje realnog stanja malih i srednjih poduzeća na hrvatskom tržištu i njihovog utjecaja na gospodarstvo RH i ostalih zemalja članica EU potrebno je znati i informacije o uspješnosti poslovanja MSP-ova. Financijska agencija (FINA) je provela dva istraživanja čije namjera je bila analizirati i interpretirati rezultate poslovanja hrvatskih poduzetnika po njihovim vrstama. To su: „Analiza financijskih rezultata poduzetnika RH u 2018. godini“, objavljeno 2019. godine, i „Rezultati poduzetnika Hrvatske u 2019. godini razvrstanih po veličini“, objavljeni 2020. godine. Elementi koji su bili analizirani su ukupan broj zaposlenih, ukupan ostvareni prihod i ukupan izvoz mikro, malih, srednjih i velikih poduzeća.

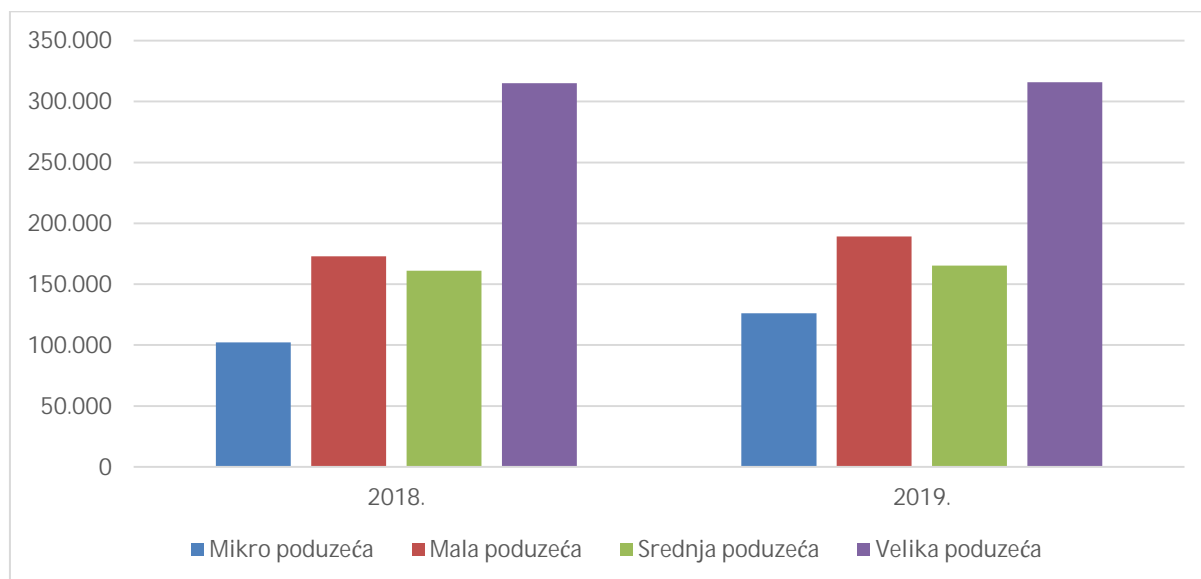
Slika 2 Zaposlenost u Republici Hrvatskoj u 2018. i 2019. godini po kategorijama poduzeća

Izvor: vlastita izrada prema podacima iz: Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (2020). *Izvešće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2020. uključujući dio rezultata GEM - Global Entrepreneurship Monitor istraživanja za Hrvatsku za 2019. godinu*. Zagreb: CEPOR

MSP-i su zapošljavali 719.618 zaposlenika 2019. godine, odnosno 74,3% svih zaposlenika poslovnih subjekata, udio koji je veći za 2,1% od udjela promatranog 2018. godine. Mikro poduzeća su zapošljavala najveći broj zaposlenika među MSP-ima u obje godine, a 2019. godine su zapošljavala više radnika nego sva velika poduzeća zajedno.

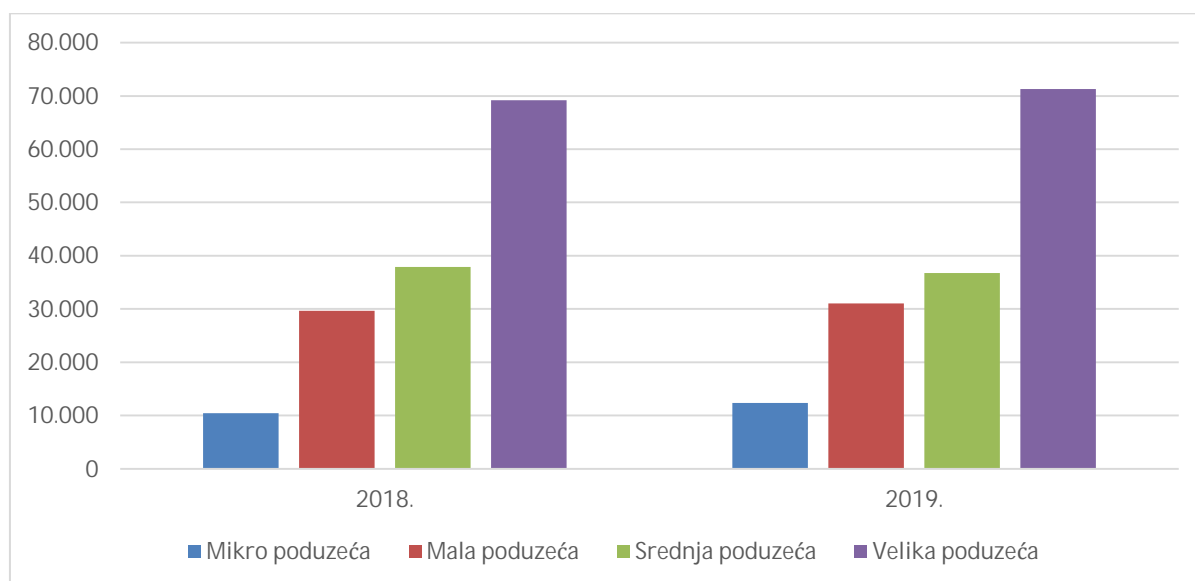
Slika 3 Ukupan prihod u Republici Hrvatskoj u mil kuna u 2018. i 2019. godini po kategorijama poduzeća

Izvor: vlastita izrada prema podacima iz: Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (2020). *Izvešće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2020. uključujući dio rezultata GEM - Global Entrepreneurship Monitor istraživanja za Hrvatsku za 2019. godinu.* Zagreb: CEPOR

Iako su MSP-i činili 99,7% ukupnog udjela svih poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj u 2018. i 2019. godini, njihov udio u ukupno ostvarenom prihodu svih poslovnih subjekata je iznosio samo 58% 2018. godine i 60,3% 2019. godine. Osim velikih poduzeća, kategorija poduzeća s najvećim prihodom su bila mala poduzeća 2019. godine s ukupno ostvarenim iznosom od 189.187 milijuna kuna, odnosno 23,8% udjela prihoda svih poduzeća.

Slika 4 Ukupan izvoz u Republici Hrvatskoj u mil. kuna u 2018. i 2019. godini po kategorijama poduzeća

Izvor: vlastita izrada prema podacima iz: Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (2020). *Izvešće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2020. uključujući dio rezultata GEM - Global Entrepreneurship Monitor istraživanja za Hrvatsku za 2019. godinu.* Zagreb: CEPOR

Ukupan iznos izvoza svih MSP-a, kao i podaci o ukupnim prihodima, također prikazuju loše stajanje tržišta Republike Hrvatske po pitanju inovativnosti i razvoja poduzetničkih kompetencija. Udio mikro, malih i srednjih poduzeća u ukupnom izvozu je iznosio samo 53% 2018. godine i 52,9% 2019. godine. Najbolji rezultat od MSP-ova su ostvarila srednja poduzeća 2018. godine iznosom od 37.874 milijuna kuna, 25,7% udjela izvoza svih poduzeća.

2.3.Regulatorni okvir praćenja poslovanja malih i srednjih poduzeća

Regulatorni okvir praćenja poslovanja MSP-ova na razini Europske unije se očituje u brojnim područjima zakonodavstva, poput Ugovora o funkcioniranju Europske unije te Preporuke Komisije.⁹ Regulatorni okvir koji prati poslovanje malih i srednjih poduzeća na području Republike Hrvatske se sastoji od cijelog niza zakona koji istovremeno predstavljaju regulatorni okvir i drugim oblicima poslovnih subjekata. Kao najvažnije možemo izdvojiti Zakon o računovodstvu i Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva jer izravno i eksplicitno izdvajaju mikro, male i srednje poduzetnike kao posebne kategorije s vlastitim pravilima i propisima različitima od ostalih kategorija.

Ostali su zakoni orijentirani na pravila i norme koja vrijede za sve poduzetnike ili za određene kategorije koje ne ovise o veličini poduzeća, poput Zakona o trgovačkim društvima, Zakona o unapređenju poduzetničke infrastrukture, Zakona o državnim potporama, Zakona o radu, Stečajnog zakona, Zakona o trgovini, Općeg poreznog zakona, Zakona o porezu na dobit i brojni drugi.

Zakon o računovodstvu propisuje uvjete za razvrstavanje poduzetnika i standarde vođenja poslovnih knjiga, knjigovodstvenih isprava i financijskih izvještaja. Poduzetnici su klasificirani u četiri kategorije: mikro, mali, srednji i veliki.

⁹ Gouardères, F. (2021). *Mala i srednja poduzeća* [online]. Bruxelles: Europski parlament. Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/63/mala-i-srednja-poduzeca> [17.06.2022.]

Uz sveobuhvatne propise postoje odredbe koje se razlikuju ovisno o kategoriji poduzetnika, pretežito između velikih poduzeća i subjekata od javnog interesa te mikro, malih i srednjih poduzeća. Prisutne su i odredbe koje se odnose na samo mikro, male i/ili srednje poduzetnike:

- Mikro i mali poduzetnici su dužni sastavljati bilancu, račun dobiti i gubitka te bilješke uz financijske izvještaje. Uz te izvještaje, srednji poduzetnici su dužni sastavljati i izvještaj o novčanim tokovima, izvještaj o promjenama kapitala i izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti ako sastavljaju financijske izvještaje prema Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja.
- Mikro i mali poduzetnici nisu obveznici godišnje revizije financijskih i konsolidiranih financijskih izvještaja, osim ako su klasificirani kao subjekti od javnog interesa. Srednji poduzetnici podliježu obvezi, kao i veliki poduzetnici i subjekti od javnog interesa, neovisno o veličini.
- Mikro i mali poduzetnici su dužni izraditi financijske izvještaje, no nisu obvezni izraditi godišnje izvješće, tj. izvješće posloводства. Srednji poduzetnici su dužni izraditi godišnje izvješće, no ne moraju uključivati nefinancijske pokazatelje.¹⁰

Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva uređuje primjenu poticajnih mjera razvojne politike Republike Hrvatske. Također propisuje uvjete za razvrstavanje poduzetnika, no prema različitim kriterijima od Zakona o računovodstvu. Uz kategorije poduzetnika definira i kategorije mikro, malih i velikih investicijskih projekata. Zakon definira mikro investicijske projekte kao ulaganja od strane MSP-a i iznosu protuvrijednosti do 2 milijuna eura, male kao ulaganja do 12 milijuna eura i srednje kao ulaganja do 50 milijuna eura.¹¹

Kategorije prisutne u Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva ne utječu na računovodstvena, pravna ili administrativna obilježja poduzeća koja posluju na hrvatskom tržištu, već služe za lakšu analizu stanja MSP-ova, donošenje gospodarskih mjera usmjerenih razvoju i prilagođavanju MSP-ova te procjenu učinaka donesenih mjera i propisa.

¹⁰ Narodne novine (2020). *Zakon o računovodstvu*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20

¹¹ Narodne novine (2016). *Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 29/02, 63/07, 53/12, 56/13, 121/16

Prema Općem poreznom zakonu od kategorija MSP-a jedino su srednji poduzetnici porezni obveznici dužni svoje porezne prijave i povezane podatke podnositi Poreznoj upravi elektroničkim putem.¹² Također su srednji poduzetnici obvezni podnositi prijavu poreza na dobit elektroničkim putem prema Zakonu o porezu na dobit.¹³

Međutim, cjelovitost zakonodavnog okvira praćenja poslovanja poduzeća općenito u Republici Hrvatskoj je ometen od učestalih promjena zakonskih odredbi i propisa. Samo u 2019. i 2020. godini je zabilježeno 19 izmjena zakona koji čine regulatorni okvir za poslovanje MSP-ova.¹⁴

2.4. Utjecaj izvora financiranja na praćenje i izvještavanje o poslovnim aktivnostima

Mala i srednja poduzeća često nailaze na problem financiranja svojeg poslovanja. Davateljima financijskih sredstava često nije poželjno investirati u subjekte lošeg kreditnog rejtinga, slabog utjecaja na tržištu, nepostojanog rasta i prihoda. Stoga je posljednjih godina na razini Republike Hrvatske i Europske unije uveden niz planova, politika, programa, izvora financiranja kojima je cilj lakši pristup financiranju MSP-ova radi njihovog daljnjeg napretka.¹⁵

Pristupom Republike Hrvatske u EU njezinim poduzetnicima su na raspolaganju brojni razvojni programi koji nude MSP-ovima potrebna financijska sredstva iz Europskih fondova. No najčešći izvori financiranja poduzetnika u RH su još uvijek tradicionalni izvori financiranja, poput kredita.¹⁶

¹² Narodne novine (2020). *Opći porezni zakon*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 42/20

¹³ Narodne novine (2020). *Zakon o porezu na dobit*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20

¹⁴ Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (2020). *Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2020. uključujući dio rezultata GEM - Global Entrepreneurship Monitor istraživanja za Hrvatsku za 2019. godinu*. Zagreb: CEPOR

¹⁵ Gouardères, F. (2021). *Mala i srednja poduzeća* [online]. Bruxelles: Europski parlament. Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/63/mala-i-srednja-poduzeca> [17.06.2022.]

¹⁶ Stojanović, S., Mrvica Mađarac, S., Glavota, M. (2016). *FINANCIRANJE PODUZETNIŠTVA IZ FONDOVA EUROPSKE UNIJE*, Obrazovanje za poduzetništvo - E4E, 6 (2), str. 161-175. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/170949> [16.06.2022.]

Najzastupljeniji izvor financiranja hrvatskih malih i srednjih poduzeća su bankarski krediti komercijalnih banaka, od kojih 20 posluje u RH. Prisutan je trend ublažavanja kriterija za odobravanje kredita MSP-ima, te sve veća ponuda raznolikih vrsta kredita ponuđenih MSP-ima. Uz standardne kredite banke nude i kredite za specifične aktivnosti poput kredita za obrtna sredstva, građevinskih kredita, kredita za početnike, kredita za razvoj poljoprivredne djelatnosti itd. Većina komercijalnih banaka surađuje s ministarstvima, posebnim agencijama, razvojnim bankama i ostalim financijskim institucijama.

Drugi česti izvor financiranja jest leasing, pretežito korišten za nabavu dugotrajne imovine poput strojeva ili vozila. Prema Zakonu o leasingu, leasing je pravni posao u kojem davatelj leasinga pribavlja objekt leasinga od dobavljača objekta, kupnjom stekne pravo vlasništva na objektu leasinga te primatelju leasinga odobrava korištenje tog objekta kroz određeno vrijeme, dok se primatelj leasinga obvezuje za to plaćati naknadu.¹⁷

Prisutne su dvije vrste leasinga: financijski i operativni. Primatelj financijskog leasinga u svojim knjigama evidentira naknadu u dugotrajnoj imovini te ostvaruje pravo kupnje objekta leasinga po unaprijed određenoj cijeni završetkom leasinga. S druge strane, primatelj operativno leasinga ne ostvaruje pravo kupnje objekta leasinga jer je osnovna namjena samo najam objekta na određeno vrijeme.

Uz ostale izvore financiranja MSP-ova možemo navesti: Fondove za gospodarsku suradnju, poslovne anđele, krediti HBOR-a, HAMAG-BICRO zajmovi i potpore te natječaji za dodjele izvora sufinanciranja EU fondova.

Fondovi za gospodarsku suradnju (FGS) su osnovani 2011. godine od strane Vlade Republike Hrvatske kao pokretači jačanja poduzetničke i investicijske klime u Republici Hrvatskoj. Sredstva pet osnovanih FGS-ova su namijenjena trgovačkim društvima sa sjedištem i područjem djelovanja u Hrvatskoj, konkurentnim proizvodima, urednim poslovanjem s potencijalom visoke stope rasta.

¹⁷ Narodne novine (2013). *Zakon o leasingu*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 141/13

Poslovni anđeli su fizičke osobe koje ulažu u nova i mala poduzeća s inovativnim idejama. Investiranjem u poduzeće očekuju ostvarenje dijela profita ili dobivanje dijela vlasničkog udjela u poduzeću.

Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR) je razvojna i izvozna banka čija je misija razvitak sektora malih i srednjih poduzeća. Uz obično kreditiranje nudi MSP-ima i nefinancijske usluge poput izdavanja garancija i poslovnog savjetovanja.

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO) je agencija za poticanje osnivanja, razvoja i ulaganja u mala i srednja poduzeća. HAMAG-BICRO olakšava MSP-ima financiranje poslovanja putem davanja kredita, zajmova, jamstava za odobrene kredite od strane trećih kreditora i potpore za istraživanje, razvoj, tehnološku opremljenost.¹⁸

3. Obilježja i uloga Europskih fondova u financiranju poslovanja malih i srednjih poduzeća

3.1. Obilježja i vrste Europskih fondova

3.1.1. Osnovna obilježja Europskih fondova

Europska unija i njezina tijela provode mnogobrojne javne politike s ciljem zaštite njenih građana, razvoja gospodarstva zemalja članica, očuvanja okoliša te promicanja demokratskih vrijednosti i europskih interesa. Najznačajnija od javnih politika za mala i srednja poduzeća jest Kohezijska politika. Njezina svrha uključuje uravnoteženje ekonomija zemalja članica i smanjenje socijalnih razlika što dovodi do jačanja globalne konkurentnosti zajedničkog europskog gospodarstva.

¹⁸ Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (2020). *Izješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2020. uključujući dio rezultata GEM - Global Entrepreneurship Monitor istraživanja za Hrvatsku za 2019. godinu*. Zagreb: CEPOR

Kohezijska politika Europske unije se provodi instrumentima službeno zvanim Europski strukturni i investicijski (ESI) fondovi, dalje u tekstu zvanu Europski ili EU fondovi. Financiraju se iz poreznih davanja europskih građana, upravlja ih Europska komisija, a nadležno tijelo za koordinaciju EU fondova unutar Republike Hrvatske je Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije. Postoji pet ESI fondova, a četiri su relevantna za mala i srednja poduzeća: Europski socijalni fond, Europski fond za regionalni razvoj, Europski fond za pomorstvo i ribarstvo te Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj.¹⁹ Sredstva fondova se koriste za financiranje centraliziranih programa, kojima se upravlja izravno iz Brisela jer su od značaja na razini EU-a, i decentraliziranih programa, kojima upravljaju pojedine zemlje članice.²⁰

Ovisno o fondu izvoru, za organizaciju i provedbu natječaja ili javnog poziva za sufinanciranje projekta su nadležne različite ustanove. Provedbu natječaja koji koriste sredstva Europskog socijalnog fonda i Europskog fonda za regionalni razvoj provodi Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU na razini cijele Europske unije. Provedba natječaja koji koriste sredstva Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo te Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj je u domeni ministarstava i vladinih agencija pojedine zemlje članice EU. U Republici Hrvatskoj tu ulogu imaju Ministarstvo poljoprivrede i Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR).²¹

3.1.2. Europski socijalni fond

Europski socijalni fond (ESF) je glavni financijski instrument strateške politike zapošljavanja. Usredotočen je na promicanje zapošljavanja putem ulaganja u obrazovanje i učinkovitost javne uprave. Svojim sredstvima promiče socijalnu uključenost, smanjenje nezaposlenosti i mobilnost radne snage.

¹⁹ Europski strukturni i investicijski fondovi (b. d.) *EU fondovi* [online]. Zagreb: Europski strukturni i investicijski fondovi. Dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/> [18.06.2022.]

²⁰ Marasović, M. (2021). *Jačanje konkurentnosti MSP-a korištenjem sredstava iz EU fondova na primjeru Zadarske županije*, *Oeconomica Jadertina*, 11 (2), str. 129-147. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/266062> [15.06.2022.]

²¹ Bošnjak, N. (2018). *EU FONDOVI I PROJEKTI CIKLUS ZA APSOLUTNE POČETNIKE*. 2. izd. Zagreb: Geologika Regulus j.d.o.o.

Osnovni cilj ESF-a jest ukloniti razlike u životnim standardima prisutnima među stanovništvom zemalja članica Europske unije. Strateška politika EU postiže taj cilj tako da potiče rast i razvoj poduzetništva putem ulaganja različitih projekata, orijentiranim ponajviše na projekte malih i srednjih poduzeća kao inkubatorima novih ideja.

ESF financira projekte različitih veličina, ciljeva i potencijalnog utjecaja. Ponajviše se fokusira na projekte dobrotvornih ustanova te poduzetnika različitih veličina i kategorija. Projekti korisnika sredstava ESF-a su projekti čija svrha jest pomoć osobama u pronalaženju prikladnog radnog mjesta i/ili u strukovnom obrazovanju. Ulaganje u obrazovanje radne snage utječe na otvaranje novih radnih mjesta, čime se ostvaruje osnovni cilj promicanja socijalne kohezije.²²

Razlikuje se od ostalih Europskih fondova po svojoj indirektnosti. Sredstva ESF-a su dostupna poduzećima i ostalim vrstama organizacija putem programa koje vode vlasti, organizacija i ostalih sudionika, a ne financiranje izravno iz Brisela.²³

3.1.3. Europski fond za regionalni razvoj

Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) osigurava sredstva za ulaganje u socijalnu, obrazovnu i gospodarsku infrastrukturu. EFRR se koristi primarno za investiranje u informacijsku tehnologiju, energetiku, obrazovanje, malo i srednje poduzetništvo, proizvodne kapacitete, prekograničnu suradnju, zdravstvenu i prometnu infrastrukturu. Također mu je osnovni cilj jačanje ekonomske i socijalne kohezije zemalja članica Europske unije putem smanjenja razlika među različitim regijama EU-a.

²² Učinkoviti ljudski potencijali (b. d.) *Europski socijalni fond* [online]. Zagreb: Učinkoviti ljudski potencijali. Dostupno na: <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/> [12.07.2022.]

²³ EU asistent (b. d.) *Europski socijalni fond* [online]. Zagreb: EU asistent. Dostupno na: <http://europski-fondovi.eu/program/europski-socijalni-fond> [12.02.2022.]

Uz mala i srednja poduzeća EFRR investira projekte i infrastrukturu organizacija poput lokalnih i regionalnih vlasti, obrazovnih ustanova i vladinih organizacija.²⁴ Za razdoblje od 2021. do 2027. godine je predviđeno da se sredstva EFRR-a ulažu u projekte i poduzeća kako bi regije Europske unije, gdje je potrebno, postale konkurentnije (što se najviše očituje u potpori MSP-ova), zelenije (ekološki prihvatljivije), povezanije (veća mobilnost radne snage, kapitala, robe, ideja) i postale „bliže građanima“ (orijentacija na lokalne zajednice).²⁵

3.1.4. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR ili EMFF) je usmjeren na dvije skupine: poduzeća koja se bave lovom ribe i poduzeća koja se bave uzgojem ribe (akvakultura). Usredotočen je na podršku priobalnim zajednicama i održivi razvoj ribarstva i ribarske industrije.²⁶

EFPR se koristi kao jedan od instrumenata provođenja Zajedničke ribarske politike i Integrirane pomorske politike Europske unije. Pretežito se koristi za jačanje ekonomske i socijalne kohezije unutar zajednica koje žive od akvakulture i ribolova. Sredstva EFPR-a se ulažu u projekte čija je svrha promicanje održivog, inovativnog, konkurentnog, društveno odgovornog i na znanju utemeljenog ribarstva i akvakulture. Popratne mjere EFPR-a također uključuju tehničku pomoć, potpore regionalnim organizacijama za upravljanje ribarstvom i akvakulturom, savjetodavne usluge, prikupljanje podataka te naknada gubitaka za privremeni ili trajni prestanak ribolovnih aktivnosti.²⁷

²⁴ EU asistent (b. d.) *Europski fond za regionalni razvoj* [online]. Zagreb: EU asistent. Dostupno na: <http://europski-fondovi.eu/program/europski-fond-za-regionalni-razvoj> [12.02.2022.]

²⁵ Europska komisija (b. d.) *Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)* [online]. Bruxelles: Europska komisija. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/european-regional-development-fund-erdf_hr [16.06.2022.]

²⁶ EU asistent (b. d.) *Europski fond za pomorstvo i ribarstvo - EMFF* [online]. Zagreb: EU asistent. Dostupno na: <http://europski-fondovi.eu/eff> [12.02.2022.]

²⁷ Operativni program za pomorstvo i ribarstvo (b. d.) *Europski fond za pomorstvo i ribarstvo 2014.- 2020. (EFPR)* [online]. Zagreb: Operativni program za pomorstvo i ribarstvo. Dostupno na: <https://euribarstvo.hr/europski-fond-za-pomorstvo-i-ribarstvo-2014-2020-epfr/> [01.07.2022.]

3.1.5. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR ili EAFRD) je fokusiran na poticaj ruralnih zajednica, poljoprivrede, šumarstva i udruga za zaštitu okoliša. Poljoprivreda i šumarstvo ovise i utječu na stanje ekosustava, stoga je izrazito bitno promicati zaštitu okoliša, efikasnog uzgoja hrane i održive sječe šuma.²⁸

EPFRR je instrument provođenja Programa ruralnog razvoja zemalja članica Europske unije. Programi ruralnog razvoja sadrže mjere za poboljšanje konkurentnosti poljoprivredne industrije, održivog upravljanja prirodnim resursima i uravnoteženog razvoja ruralnih zajednica. Sredstva EPFRR-a služe za ulaganje u projekte čiji ciljevi su jednaki ciljevima Programa ruralnog razvoja.

Mjere Programa mogu se očitovati kao ulaganje u stručno obrazovanje, savjetodavne službe, fizičku imovinu, obnovu zapuštenih ruralnih područja, razvoj šumskih područja, održivost prirodnih resursa, osiguranje standarda života životinja (bilo domaćih ili divljih).²⁹

3.2. Važnost EU fondova za sektor malih i srednjih poduzeća

Problemi prisutni na hrvatskome tržištu koji kočé osnivanje i razvitak malih i srednjih poduzeća se javljaju u obliku nedovoljne informiranosti, strah od neuspjeha, fluktuacije na tržištu i česte izmjene regulatornog okvira.

²⁸ EU asistent (b. d.) *Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj - EAFRD* [online]. Zagreb: EU asistent. Dostupno na: <http://europski-fondovi.eu/eafrd> [12.02.2022.]

²⁹ Europska komisija (b. d.) *Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)* [online]. Bruxelles: Europska komisija. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/european-agricultural-fund-rural-development-eaf_rd_hr [16.06.2022.]

Ulaskom u Europsku uniju Republici Hrvatskoj su dani na raspolaganje Strukturni i kohezijski fondovi. Njihova svrha jest ulaganje u potencijal utjecaja MSP-ova na hrvatsko gospodarstvo. Sudjelovanjem na natječajima i osvajanjem mogućnosti za sufinanciranje projekata, MSP-i mogu svojim aktivnostima pridonijeti razvoju gospodarstva, društva i okoline. Sredstva EU fondova se mogu koristiti za ulaganje u razvoj i izgradnju prometnica, rješavanje problema nezaposlenosti, edukaciju i specijalizaciju zaposlenika, internacionalnu razmjenu resursa te pronalaženje novih načina zaštite okoliša.³⁰

Većina zemalja koja imaju pristup korištenja sredstava EU fondova ih preferiraju koristiti kao instrument obrazovanja radnika i poduzetnika, pretežito mladih. Zajedno s korištenjem sredstava državnog i regionalnih proračuna, EU sredstva se ulažu u specijalne programe poduzetničke naobrazbe s ciljem promoviranja poduzetničkih kompetencija malih i srednjih poduzeća.³¹

³⁰ Tolušić, M., Koporčić, N., Tolušić, Z. (2013). *Uloga i važnost EU fondova za Republiku Hrvatsku*, Ekonomski vjesnik, XXVI (1), str. 215-221. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/108173> [20.02.2022.]

³¹ Milojević, D., Šimunković, M. (2017). *KORIŠTENJE EU FONDOVA U OBRAZOVANJU ZA PODUZETNIŠTVO: PRIMJERI DOBRE PRAKSE I PERSPEKTIVA DO 2020. GODINE*, Obrazovanje za poduzetništvo - E4E, 7 (1), str. 353-364. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/183514> [24.04.2022.]

Tablica 3 Iznos ugovorenih sredstava projektima u Zadarskoj županiji u razdoblju od 2017. do 2019. godine po programu

Program	2017. godina		2018. godina		2019. godina	
	Iznos u HRK	Udio	Iznos u HRK	Udio	Iznos u HRK	Udio
Operativni program konkurentnost i kohezija (OPKK)	254.348.538	1,54%	486.797.604	3,83%	443.304.045	3,13%
Učinkovitost ljudskih potencijala (OPLJUP)	23.241.493	2,86%	34.986.250	2,43%	26.257.870	5,23%
Program ruralnog razvoja (OPRR)	218.846.510	4,1%	166.616.703	3,47%	141.445.182	3,86%
Pomorstvo i ribarstvo (OPRR)	216.753.234	32,52%	153.352.497	29,03%	51.360.931	49,5%

Izvor: Marasović, M. (2021). *Jačanje konkurentnosti MSP-a korištenjem sredstava iz EU fondova na primjeru Zadarske županije*, *Oeconomica Jadertina*, 11 (2), str. 129-147. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/266062> [15.06.2022.]

Tablica 3. prikazuje iznose ukupne iznose novčanih sredstava iz europskih fondova ugovorenih poslovnim subjektima i ostalim organizacijama koji su poslovali u Zadarskoj županiji tokom 2017., 2018. i 2019. godine te njihov udio u ukupnom iznosu ugovorenih sredstava EU fondova na razini cijele Republike Hrvatske. Iznosi su podijeljeni prema europskim programima koji su vodili uvjete i proces odabira Korisnika sredstava sufinanciranja.

Poslovnim subjektima iz Zadarske županije je u 2017. godini ugovoreno 713.189.775 kn, 841.753.054 kn u 2018. godini i 662.368.028 kn u 2019. godini. Najviše ugovorenih sredstava je došlo iz javnih poziva vezanih uz Operativni program konkurentnost i kohezija. Projekti financirani iz javnih poziva vezanih uz program Pomorstvo i ribarstvo su u Zadarskoj županiji činili relativno veliki udio u ukupnim sredstvima ugovorenim diljem Republike Hrvatske, pretežito zbog velikog značaja ribarstva i pomorstva u gospodarstvu Zadarske županije.

3.3. Postupak prijave EU projekata i sklapanje ugovora

3.3.1. Preliminarne faze projekta

Mala i srednja poduzeća imaju mogućnost dobiti sredstva iz fondova Europske unije putem odobrenja sufinanciranja projekta. Projekt se definira kao skup različitih, međusobno povezanih aktivnosti koje subjekt poduzima u određenom vremenskom razdoblju. U projekt se ulažu određeni resursi, poput novčanih, ljudskih ili vremenskih, a rezultat uspješno provedenog projekta bi trebao biti mjerljiv i ispuniti određene prethodno definirane ciljeve. Za uspješnu prijavu EU projekta, njegovi ciljevi se trebaju podudarati s osnovnim ciljevima kohezijske politike Europske unije, ciljevima određenog europskog fonda i njegovog raspisanog natječaja ili javnog poziva.³²

Postoji pet osnovnih faza projektnog ciklusa: faza programiranja, identificiranja, formuliranja, provedbe ili implementacije te praćenja provedbe projekta, evaluacija i vrednovanje. Odrada planiranja i provedbe projektnog ciklusa prateći ove osnovne faze predstavlja standardnu metodologiju za jednostavniju analizu uspješnosti projekta, izradu projektne dokumentacije, praćenje provedbe projekta i sprječavanje pogrešaka u svakoj fazi.³³

³² Bošnjak, N. (2018). *EU FONDOVI I PROJEKTNI CIKLUS ZA APSOLUTNE POČETNIKE*. 2. izd. Zagreb: Geologika Regulus j.d.o.o.

³³ Bošnjak, N. (2018). *EU FONDOVI I PROJEKTNI CIKLUS ZA APSOLUTNE POČETNIKE*. 2. izd. Zagreb: Geologika Regulus j.d.o.o.

Početna faza je faza programiranja koja uključuje analizu postojećih problema u društvu ili sektoru u kojem poduzetnik posluje, bilo na području lokalne zajednice, na razini države ili cijele Europske unije. Tijekom faze programiranja poduzetnik istražuje problematiku unutar društva ili sektora da bi se odlučio na rješavanje određenog dijela problematike za koje smatra da može pozitivno utjecati.

Zatim slijedi faza identificiranja. Pod identifikacijom spada uže i detaljnije analiziranje odabranog problema. Poduzetnik procjenjuje potrebe krajnjih korisnika, mogući utjecaj projekta na probleme, rizike takvog pothvata, potrebne resurse i partnere za pothvat, najbolju moguću vrstu projekta.

Treća faza je faza formuliranja tijekom koje se izrađuju osnovni elementi projekta: glavni i sporedni ciljevi, očekivani rezultat, popis dionika i korisnika, popis potrebnih aktivnosti, planirani proračun i pokazatelji uspješnosti projekta. Tijekom preliminarne analize projekta potrebno je provesti PEEST i SWOT analize radi upoznavanja prijetnji i mogućnosti iz vanjskog okruženja i unutar samog poduzeća. PEEST analiza je usredotočena na vanjske utjecaje, pozitivne i negativne, koji mogu utjecati na djelovanje poduzetnika. Sastoji se od analiza političkog, ekonomskog, ekološkog, socijalnog i tehnološkog utjecaja okruženja. SWOT analiza je analiza manjeg opsega koju zajedno rade članovi projektnog tima ili cijelog poduzeća. Izradom se procjenjuju jakosti i slabosti poduzeća te prilike i prijetnje iz vanjskog okruženja.³⁴

3.3.2. Postupak odabira natječaja za prijavu projekta

Životni vijek sufinanciranja projekta ne može krenuti bez same prijave projekta. Proces odabira natječaja, analize poduzeća i projekta, izrade prijavne dokumentacije i konačne dodjele sredstava se sastoji od određenih neophodnih faza i postupaka.

³⁴ Bošnjak, N. (2018). *EU FONDOVI I PROJEKTI CIKLUS ZA APSOLUTNE POČETNIKE*. 2. izd. Zagreb: Geologika Regulus j.d.o.o.

Cijeli proces počinje s potragom za optimalnim izvorom financiranja. Malim i srednjim poduzećima u potrazi za sredstvima sufinanciranja svojih projekata je preporučeno, ali ne obavezno, zaposliti osobu specijaliziranu za praćenje javnih natječaja i poziva financiranih iz EU fondova. Objave otvorenih natječaja su dostupne na različitim web-stranicama, no najčešće su korištene stranice Ministarstva poduzetništva i obrta i stranice Europskih strukturnih i investicijskih fondova.

Da bi poduzeće moglo uspješno obaviti svoj zadatak, potrebne su mu informacije o osnovnim obilježjima poduzeća, sadašnjim i povijesnim, s fokusom na veličini poduzeća i korištenjem bespovratnih sredstava drugih izvora, te osnovnim obilježjima i planiranim troškovima željenog projekta. Jedino MSP-evi koji su upoznati sa svojim potrebama i rizicima imaju mogućnost prepoznavanja optimalnog izvora sredstva.

Radi pomoći MSP-ima oko odabira najprikladnijih izvora sufinanciranja, izrade prijavne dokumentacije i odgovora na ostala pitanja, veliki broj institucija nudi neobavezne konzultacije, savjetovanja i prezentacije širom Republike Hrvatske. MINPO, Hrvatska gospodarska komora, HBOR i HAMAG BICRO održavaju redovite konferencije za informiranje poduzetnicima o otvorenim natjecajima i najboljim načinima za ostvarivanje bodova.³⁵

3.3.3. Postupak prijave natječaja

Nakon odabira natječaja potrebno je detaljno pročitati i razumjeti sve pripadajuće upute. Svaki poziv na javni natječaj sa sobom donosi i jedinstvene Upute u kojima su navedeni svi uvjeti za prijavu, potrebna dokumentacija i koraci evaluacije prijave. Procedure opisane u Uputama predstavljaju pojednostavljenu verziju procedura opisanih u različitim zakonskim propisima i ostalim dokumentima, stoga je poželjno precizno pročitati Upute. U suprotnom postoji opasnost loše ocjene ili čak diskvalifikacije prijavljenog projekta.

Nakon pažljive analize Uputa i uvjeta natječaja, slijedi sama prijava. U praksi se javljaju dvije vrste natječaja: natječaj sa završnim datumom i otvoreni tip natječaja.

³⁵ Ministarstvo poduzetništva i obrta (2015.) *Vodič kroz prijavu projekata za financiranje malih i srednjih poduzeća iz fondova EU-a*. Zagreb: Ministarstvo poduzetništva i obrta

Kod natječaja sa završnim datumom za predaju prijave se prikupljaju do određenog dana. Nakon završetka prikupljanja prijave sve zaprimljene prijave se istovremeno evaluiraju i boduju. Prijave koje pređu određeni minimalni bodovni prag kreću dalje u procesu evaluiranja i moguće dodjele sredstava sufinanciranja. Natječaji otvorenog tipa imaju tzv. „otvoreni“ rok za prijavu projekata. Svaki prijavljeni projekt se zasebno evaluira i boduje po redosljedu prijave.³⁶

Postoje brojne web-stranice na kojima su izlistani natječaji i javni pozivi za sufinanciranje projekata, a mnogi su prisutni na više od jedne lokacije, što može uzrokovati zbunjenost jer se potencijalni natjecatelji mogu pitati koliko u stvarnosti postoji jedinstvenih trenutno-otvorenih poziva.

Kao primjer možemo uzeti popis otvorenih javnih poziva na službenim stranicama Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja Republike Hrvatske. Dana 20.07.2022. je otvoren javni poziv za program „*Razvoj malog i srednjeg poduzetništva i obrta na područjima naseljenim pripadnicima nacionalnih manjina*“ za 2022. godinu. Pristupom na popis trenutno otvorenih javnih poziva potencijalni natjecatelji su u mogućnosti pročitati i proučiti sve informacije važne za prijavu na natječaj jer su nabrojani predmet programa (bespovratna sredstva za mala i srednja poduzeća registrirana u gradovima i općinama s više od 5% udjela stanovnika pripadnika nacionalnih manjina), ciljevi programa (razvoj i unapređenje poduzetništva u tim jedinicama lokalne samouprave), uvjeti da bi gospodarski subjekt mogao postati Korisnikom (veličina poduzeća, karakteristike vlasnika poduzeća), najviši i najniži iznosi potpore, vrijeme prijave, traženi obrasci u .pdf i .docx formatu te način i informacije za podnošenje prijavne dokumentacije Ministarstvu (neposredno ili putem pošte). Međutim, važno je napomenuti da se ovaj program ne financira putem sredstava EU strukturnih fondova.³⁷

³⁶ Ministarstvo poduzetništva i obrta (2015.) *Vodič kroz prijavu projekata za financiranje malih i srednjih poduzeća iz fondova EU-a*. Zagreb: Ministarstvo poduzetništva i obrta

³⁷ Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (b. d.) *Otvoreni javni pozivi i natječaji* [online]. Zagreb: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja. Dostupno na: <https://mingor.gov.hr/javni-pozivi-i-natjecaji-7371/javni-pozivi-i-natjecaji-ministarstva/otvoreni-javni-pozivi-i-natjecaji/7390> [21.07.2022.]

Dana 12.7.2022. je otvoren javni poziv za program „*Bespovratne potpore za novoosnovana poduzeća*“. Program je dio Nacionalnog plana oporavka i otpornosti Republike Hrvatske 2021. - 2026. U prvom pogledu je sličan prijašnjem programu: informacije su dostupne na stranicama Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, ima nabrojan predmet i cilj programa (rast novoosnovanih malih i srednjih poduzeća čiji projekti služe za razvoj inovativnih proizvoda ili usluga), najviše i najniže moguće iznose potpore, prijavnu dokumentaciju te uvjete i postupak za samu prijavu.³⁸

Osim razlike u izvoru sredstava, jer se program „*Bespovratne potpore za novoosnovana poduzeća*“ financira sredstvima Europske unije, postoji i razlika u načinu podnošenja prijavnice dokumentacije. Projektni prijedlozi se podnose putem sustava FondoviEU, informacijskog sustava za obradu podataka i financijsko praćenje provedbe projekata sufinanciranih EU sredstvima. Putem web-stranica FondoviEU-a potencijalni Korisnici sredstava mogu pretražiti i prijaviti se na otvorene pozive.³⁹

Otvoreni poziv na program „*Bespovratne potpore za novoosnovana poduzeća*“ se također nalazi na popisu objavljenih poziva na stranicama FondoviEU. Poduzetnici koji istražuju javne pozive za potencijalnu prijavu projekta na različitim web-stranicama mogu naići na jedne te iste natječeaje na različitim stranicama, stvarajući poteškoće oko svoje pretrage.

Iako se na stranicama Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja nalaze sve potrebne informacije o javnom pozivu i natječaju, jedini način za predaju projektnog prijedloga i projektne dokumentacije jest na stranici FondoviEU, koja također sadrži istu dokumentaciju i važne informacije (no različito predstavljene), gdje se dalje ide putem sustava e-Građana.

³⁸ Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (b. d.) *Otvoreni javni pozivi i natječaji* [online]. Zagreb: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja. Dostupno na: <https://mingor.gov.hr/javni-pozivi-i-natjecaji-7371/javni-pozivi-i-natjecaji-ministarstva/otvoreni-javni-pozivi-i-natjecaji/7390> [21.07.2022.]

³⁹ Nacionalni plan oporavka i otpornosti (b. d.) *Najčešća pitanja* [online]. Zagreb: Nacionalni plan oporavka i otpornosti. Dostupno na: <https://fondovieu.gov.hr/najcesca-pitanja> [21.07.2022.]

3.3.4. Postupak izrade prijavne dokumentacije

Prijavna dokumentacija može ovisiti o fondu, natječaju, projektu ili veličini poduzeća. No općenito se sastoji od nekolicine ključnih dokumenata. Prijavnu dokumentaciju je potrebno izraditi koristeći pouzdane, nedvosmislene, poštene, jasno razumljive informacije. Važno je predstaviti sve bitne elemente projekta, poduzeća koji će ga provoditi, sektora u kojem se nalazi poduzeće, mogućnost rasta i razvoja i trendove na tržištu, koristeći se podacima prikupljenim pažljivim analizama. Natječaji traže i dodatne potrebe koje su opisane u Uputama, a koje je važno pročitati da ne bi prijava bila diskvalificirana. Na primjer, mnogi natječaji obvezuju numeriranje stranica prijavne dokumentacije.

Često tražena dokumentacija uključuje: studiju izvodljivosti, prijavni obrazac i proračun planiranih projektnih aktivnosti.

Studija izvodljivosti je vodeći prijavni dokument koji sadrži informacije o zadanim ciljevima i očekivanim rezultatima projekta. Iako se razlikuje ovisno o instituciji koja je raspisala određeni poziv za natječaj, uglavnom se sastoji od informacija o ključnim elementima poput: ciljeva projekta, analize izvedivosti, proračuna prihvatljivih troškova, plana aktivnosti, načina zaštite okoliša, načina zaštite na radu itd.

Kao vodeći dio prijavne dokumentacije studija izvodljivosti predstavlja osnovu projektnog prijedloga koja se ocjenjuje od strane nadležne institucije koja je raspisala javni poziv ili natječaj za sufinanciranje projekta. Studija izvodljivosti se u fazi kvalitativne procjene prijavljenog projekta ocjenjuje i treba ostvariti minimalno 70 od 100 bodova kako bi projekt prošao u sljedeću fazu odobravanja.

Prijavitelji projekta moraju proučiti kriterije ocjene studije izvodljivosti kako bi njezin sadržaj udovoljio kriterijima bodovanja, prateći dodatnu pozornost na najvažnije i najčešće tražene elemente, kategorije i informacije. One uključuju jasno i detaljno razrađene ciljeve projekta, proračun troškova, način zaštite okoliša i radnika, plan projektnih aktivnosti, analizu izvedivosti te kako su strateška i planska dokumentacija usklađene sa opisanim projektom.⁴⁰ Projekt se može sufinancirati sredstvima EU fondova ako istovremeno stvara korist za društvo i ako mu je potrebno sufinanciranje. Kao glavni dio prijavne dokumentacije, studija izvodljivosti svojim sadržajem mora dokazati ove tvrdnje.⁴¹

Studija izvodljivosti u sebi sadrži i cost-benefit analizu te dio materijala iz marketinške strategije. Marketinška strategija često spada među moguću, ali ne obaveznu dokumentaciju. Ona opširnije i detaljnije od studije izvodljivosti analizira vanjske i unutarnje čimbenike koji bi mogli utjecati na provedbu projekta i poslovanje poduzeća Korisnika sredstava za vrijeme provedbe projekta. Također, objašnjava strategiju upravljanja marketinškim miksom i troškovima marketinga rezultata provedbe projekta ako je proizvodnog ili uslužnog komercijalnog tipa. Izrada marketinške strategije prije izrade studije izvodljivosti je dokazana kao vremenski efikasnija opcija nego suprotna.

Nakon izrade studije izvodljivosti kreće se s popunjavanjem prijavnog obrasca. Može biti u obliku pismenog oblika ili u obliku obrasca koji se popunjava online. Potrebno je dostaviti samo jedan prijavni obrazac po prijavljenom projektu.

Prijavni obrazac sadrži informacije o subjektu prijavitelju: naziv, pravni oblik, OIB, djelatnost, imena vlasnika i osoba ovlaštenih za zastupanje, sjedište, broj telefona, IBAN tekućeg ili žiro računa te sve druge zahtijevane informacije o subjektu ili osobama zaduženim za njegovo zastupanje. Prijavni obrazac obično sadrži i osnovne informacije o namjeni sredstava sufinanciranja i opisu aktivnosti projekta. Informacije moraju biti usklađene s informacijama iz studije izvodljivosti i ostale prijavne dokumentacije. Na kraju se vlasnik ili glavna osoba ovlaštena za zastupanje subjekta prijavitelja potpiše vlastoručno ili elektroničkim potpisom.

⁴⁰ Ministarstvo poduzetništva i obrta (2015.) *Vodič kroz prijavu projekata za financiranje malih i srednjih poduzeća iz fondova EU-a*. Zagreb: Ministarstvo poduzetništva i obrta

⁴¹ Osječko-baranjska županija (2016.) *Vodič za izradu studija izvodljivosti projekata navodnjavanja koji se planiraju financirati kroz Europski poljoprivredni fond ruralnog razvoja (EPFRR) za programsko razdoblje 2014-2020*. Osijek: Osječko-baranjska županija

Sljedeći korak u izradi prijave projekta jest izrada proračuna ili troškovnika planiranih projektnih aktivnosti. Dok je studija izvodljivosti fokusirana na financijske posljedice poslovanja koje će stvoriti provedba projekta, proračun projekta je usredotočen na troškove potrebne za provedbu planiranih projektnih aktivnosti.

Proračun aktivnosti detaljnije razrađuje aktivnosti opisane u prijavnim obrascu, detaljno opisujući i objašnjavajući planirane troškove, bilo oni prihvatljivi ili neprihvatljivi troškovi. Važno je obrazložiti nastanak planiranih troškova, njihovu važnost i utjecaj na provedbu projekta. Time se olakšava provedba projektnih aktivnosti s minimalnim izmjenama iznosa, prenamjenama troškovnih stavki, nedoumicama oko vremenskog limita za nastanak troškova. Detaljno planiranje troškova putem izrade proračuna je kritičan dio sastavljanja projektne dokumentacije i često zahtijeva rad stručnjaka za svaki navedeni segment projektnih aktivnosti.⁴²

Posljednji korak u postupku prijave projekta i projektne dokumentacije je sama prijava i slanje dokumentacije. Potrebno je pažljivo pročitati upute za slanje da bi se na pravilan način poslala prijava, bilo poštom, elektroničkom poštom, online obrascu ili izravno u ured nadležne institucije koja je otvorila javni poziv ili natječaj. Potrebno je obratiti pozornost na redoslijed dokumentacije koji se razlikuje od natječaja do natječaja.

Nakon predaje prijave slijedi faza provjere i evaluacije predloženog projekta. Nije svaka evaluacijska procedura jednaka, no općenito se sastoji od šest faza: zaprimanje i registracija, administrativna provjera, provjera prihvatljivosti prijavitelja i projektnih aktivnosti, kvalitativna provjera, provjera prihvatljivosti izdataka te odluka o financiranju.⁴³

⁴² Ministarstvo poduzetništva i obrta (2015.) *Vodič kroz prijavu projekata za financiranje malih i srednjih poduzeća iz fondova EU-a*. Zagreb: Ministarstvo poduzetništva i obrta

⁴³ Ministarstvo poduzetništva i obrta (2015.) *Vodič kroz prijavu projekata za financiranje malih i srednjih poduzeća iz fondova EU-a*. Zagreb: Ministarstvo poduzetništva i obrta

4. Izvještavanje i kontrola provedbe projekata financiranih iz EU fondova

4.1. Obilježja dokumentacije o korištenju sredstava iz EU fondova

U slučaju uspješne prijave i odluke dodjele bespovratnih sredstava sufinanciranja slijedi potpisivanje Ugovora ili Sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava. Ugovor predstavlja osnovni i najvažniji dio projektne dokumentacije jer sadrži detaljne opće i dodatne uvjete i pravila vezana uz nabave na projektu, odvijanje projekta, dokumentiranje, način i rokove komunikacije između ugovornih strana te proračun projekta. Glavnu ulogu u komunikaciji s Korisnicima ima Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije (SAFU). Ona sudjeluje kao najvažniji posrednik u sustavu upravljanja programima i projektima sufinanciranih iz sredstava EU fondova.⁴⁴

Uz dostavu potpisanog Ugovora se obično traže i ostali dokumenti poput: plana nabave, početnog plana zahtjeva za nadoknadu sredstava i zahtjeva za plaćanje predujma. Plan nabave i početni plan zahtjeva za nadoknadom sredstava se oba moraju dostaviti SAFU-u u roku od 10 radnih dana od stupanja Ugovora na snagu, odnosno 10 radnih dana od zaprimanja obrasca od SAFU-a.

Primarna svrha dokumentacije jest služiti kao instrument za praćenje provedbe sufinanciranog projekta. Radi toga Korisnik sredstava je dužan razviti, pripremiti i pažljivo ispunjavati dokumentaciju koja služi kao dokaz ili pomaže oko obavljanja projektnih aktivnosti. Dokumentacija za praćenje provedbe projekta uključuje: partnerski sporazum, memorandum projekta, različite interne naloge i odobrenja, tablice radnih sati, obrasce za plaćanje te procedure arhiviranja dokaza o izvršenju projektnih aktivnosti, plaćanjima i nabavama.⁴⁵

Dokumentacija koja se specifično bavi troškovima plaća i davanjima ovisi o vrsti potraživanja troškova plaća, tj. kada se potražuje kao stvarni trošak ili kao jedinični trošak.

⁴⁴ Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (b. d.). *O SAFU* [online]. Zagreb: SAFU. Dostupno na: <https://www.safu.hr/hr/o-safu> [03.09.2022.]

⁴⁵ Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (2014.) *Priručnik za korisnike bespovratnih sredstava u okviru projekata financiranih iz europskih strukturnih i investicijskih fondova*. Zagreb: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje

Dokumentacija koja služi kao dokaz o izdacima službenog putovanja, propisana Pravilnikom o porezu na dohodak i mišljenjem Porezne uprave, jest putni nalog i dodatne popratne isprave. Putni nalog kao najosnovnija isprava uključuje informacije o nazivu osobe koja je otputovala na službeno putovanje, mjestu putovanja, datumu putovanja, vremenu trajanja putovanja, svrsi putovanja, korištenim prijevoznim sredstvima, obračunu troškova i izvješću s puta. Radi kredibilitnosti izračuna troškova potrebno je uz putni nalog priložiti i dodatne isprave poput izvornih ili preslika računa i putnih karata.

Podnositelj putnog naloga može priložiti i dodatnu neobveznu dokumentaciju radi još sigurnijeg dokaza o stvarno nastalim troškovima. Ona uključuje poziv i program događaja na kojem je podnositelj sudjelovao, lista koja može služiti kao dokaz sudjelovanja na samom događaju te razne popratne računovodstvene evidencije poput bankovnih izvoda.⁴⁶

4.2. Specifičnosti priznavanja prihoda i rashoda

4.2.1. Načela i pravila sufinanciranja projekta

Sufinanciranje projekata putem EU sredstava se provodi prema četiri važna pravila financiranja. Pravilo sufinanciranja navodi da se samo dio projekta sufinancira te da Korisnik mora ulagati i vlastita sredstva. Pravilo neprofitnosti znači da se nepovratna sredstva koriste za sufinanciranje troškova, a ne za ostvarivanje dobiti. Pravilo neretroaktivnosti omogućuje da se samo troškovi nastali nakon datuma početka projekta navedenog u Sporazumu mogu sufinancirati. I konačno, pravilo nekumulativnosti dopušta samo jedno odobrenje korištenja nepovratnih sredstava po Korisniku.

⁴⁶ Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (2014.) *Priručnik za korisnike bespovratnih sredstava u okviru projekata financiranih iz europskih strukturnih i investicijskih fondova*. Zagreb: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje

Postoji i neslužbeno peto važno pravilo i načelo: pravilo zabrane dvostrukog financiranja. Ono zabranjuje Korisniku da iste prihvatljive projektne troškove financira dvaput (ili više put) iz različitih izvora sufinanciranja.⁴⁷ Korisnik je obavezan uz svaki Zahtjev o nadoknadi sredstava dostaviti izjavu o nepostojanju dvostrukog financiranja.⁴⁸

4.2.2. Razlika između prihvatljivih i neprihvatljivih troškova

Tijekom trajanja provedbe projekta poduzetnik se susreće s mnogobrojnim troškovima različitih vrsta i iznosa. Oni nastaju tijekom razdoblja financiranja unutar kojeg se izvršavaju plaćanja vezana za izvršenje Ugovora. Razdoblje financiranja počinje stupanjem Ugovora na snagu i završava nakon 18 mjeseci od kraja razdoblja provedbe projekta. No neće se svi troškovi projekta financirati iz sredstava fondova.

Proračun projekta razlikuje dvije osnovne kategorije troškova: direktne ili izravne i indirektne ili neizravne. Izravni su troškovi direktno povezani s aktivnostima procesa provedbe projekta. Najčešće se pod direktnim troškovima uključuju troškovi zaposlenika koji sudjeluju na projektu (zapisani su na projektnoj dokumentaciji i postoje računovodstveni dokazi o njihovom radu na projektu), troškovi nabave robe i usluga vezanih za aktivnosti projekta, troškovi promocije projekta i sl.

Neizravne ili indirektne troškove poduzeće ostvaruje općenitim poslovanjem. Pod neizravne troškove spadaju troškovi usluge računovodstva, troškovi uredskog najma i uredskog materijala, poštarina, troškovi održavanja ureda i sl. Ovisno o natječaju, Ugovor određuje koliki postotak prihvatljivih indirektnih troškova se može uključiti u proračun sufinanciranog projekta.⁴⁹

⁴⁷ Ured za publikacije Europske unije (2014.) *Vodič za korisnike europskih strukturnih i investicijskih fondova te povezanih instrumenata EU-a*. Luksemburg: Ured za publikacije Europske unije

⁴⁸ Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (2014.) *Priručnik za korisnike bespovratnih sredstava u okviru projekata financiranih iz europskih strukturnih i investicijskih fondova*. Zagreb: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje

⁴⁹ Bošnjak. N. (2018). *EU FONDOVI I PROJEKTI CIKLUS ZA APSOLUTNE POČETNIKE*. 2. izd. Zagreb: Geologika Regulus j.d.o.o.

Pravilnik o prihvatljivosti izdataka je dokument koji dijeli troškove na druge dvije osnovne kategorije: prihvatljive i neprihvatljive. Zajedno s Ugovorom, Pozivom na dostavu projektnih prijedloga Općim uvjetima i ostalim dokumentima, sadrži uvjete za razlikovanje prihvatljivih troškova od neprihvatljivih.

Da bi se trošak smatrao prihvatljivim, mora zadovoljavati kriterije razumnosti, opravdanosti i dobrog financijskog upravljanja. Mora biti izravno povezan s projektnim aktivnostima. Mora biti plaćen unutar razdoblja prihvatljivosti izdataka. Mora biti naveden u proračunu projekta i ne prelaziti 20% izvornog iznosa navedenog za prihvatljive troškove u proračunu (osim ako mu je odstupanje dozvoljeno prema dodatku Ugovora). Konačno, potrebno je dokazati nastanak troška vezanog uz aktivnosti projekta putem knjigovodstvenih ili pravnih dokaza, poput računa ili ugovora.

Neprihvatljivi troškovi su u pravilu svi troškovi koji ne udovoljavaju kriterijima prihvatljivog troška. Naknadno su neprihvatljivi i uvjetno prihvatljivi troškovi definirani u istim dokumentima kao i prihvatljivi troškovi, a oni uključuju troškove poput gubitaka nastalih fluktuacijama valutnih tečaja ili plaćanja bonusa zaposlenima na projektu. Neprihvatljivi troškovi se ne financiraju iz EU sredstava i Korisnik ih financira vlastitim sredstvima. Radi lakšeg knjigovodstvenog praćenja troškova projektnih aktivnosti potrebno je prihvatljive troškove evidentirati i voditi na posebnim mjestima troška odvojenim od neprihvatljivih.⁵⁰

Poduzetnik Korisnik sredstava ne dobiva cijeli novčani iznos potpore odmah nakon uspješnog prolaza na natječaju i sklapanja Ugovora. Proces naknade prihvatljivih troškova projektnih aktivnosti se odvija prijavom nastalih troškova putem dokumenta Zahtjeva za nadoknadom sredstava (ZNS) koji se predaje SAFU-u.

⁵⁰ Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (2014.) *Priručnik za korisnike bespovratnih sredstava u okviru projekata financiranih iz europskih strukturnih i investicijskih fondova*. Zagreb: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje

Ovisno o uvjetima Ugovora i vrsti troška, Korisnik može nadoknaditi svoje troškove korištenjem metode nadoknade, metode plaćanja ili njihovom kombinacijom. Korištenjem metode nadoknade Korisnik potražuje prethodno plaćene iznose troškova. Unutar ZNS-a uz svaki trošak se dostavljaju računovodstveni dokazi o njegovom nastanku i povezanom podmirenju poput bankovnih izdataka, nalogima o plaćanju ili potvrda o plaćanju. Bez obzira o preferiranoj metodi naknade troškova, Korisnik mora isključivo koristiti metodu nadoknade za potraživanje troškova osoblja na projektu.

Korištenjem metode plaćanja Korisnik potražuje sredstava da bi podmirio nastale troškove i obveze. Unutar ZNS-a uz svaki trošak se dostavljaju računovodstveni dokazi o njegovom nastanku poput primljenih računa. U slučaju korištenja metode plaćanja Korisnik je obavezan u roku od 10 dana od primitka sredstava dostaviti dokaz SAFU-u o plaćanju troškova. U suprotnom se nepodmireni troškovi smatraju neprihvatljivima.⁵¹

4.2.3. Priznavanje neto prihoda sufinanciranog projekta

Uredba br. 1303/2013 Europskog parlamenta i vijeća je dokument koji utvrđuje određene opće i zajedničke odredbe svih pet vrsta Europskih fondova, među kojima su definirane odredbe za priznavanje projektnih prihoda sufinanciranih sredstvima EU fondova.

Neto prihod je definiran kao bilo koji prtok novca kojeg izravno plaćaju korisnici roba ili usluga (različiti od Korisnika sredstava iz EU fondova) koje proizvodi projekt ili projektna aktivnost, u Uredbi nazvan „operacijom“, kao i izravni troškovi korisnika za korištenje infrastrukture, iznajmljivanje ili prodaju zemljišta i zgrada, plaćanja za usluge umanjene za operativne troškove i troškove zamjene kratkotrajne opreme. Uštede projektnih operativnih troškova se također tretiraju kao neto prihodi ako su poravnati jednakim smanjenjem operativnih subvencija.

⁵¹ Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (2014.) *Priručnik za korisnike bespovratnih sredstava u okviru projekata financiranih iz europskih strukturnih i investicijskih fondova*. Zagreb: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje

Nastanak neto prihoda koji nisu definirani u Ugovoru ili čiji nastanak nije moguće prethodno procijeniti uzrokuje obvezu povrata iznosa bespovratnih sredstava u visini ostvarenog neto prihoda. Korisnik EU sredstava je obvezan dostaviti podatke o ostvarenim prihodima na projektu SAFU-u po zahtjevu, kao i informirati SAFU o bilo kojoj promjeni načina izračunavanja financijskog jaza.

Neto prihodi mogu nastati tijekom provedbe projektnih aktivnosti i u određenom razdoblju nakon njegovog završetka. Iznos mogućeg neto prihoda se izračunava na dvije moguće metode, ovisno o odlukama upravljačkog tijela sektora u kojem poduzetnik posluje ili vrste operacije. Metoda fiksnog postotka neto prihoda ga izračunava na temelju postotka izračunatog i primjenjivog na svim projektima određenog sektora. Metoda izračuna diskontiranog neto prihoda operacije uzima u obzir referentno razdoblje projekta, očekivanu profitabilnost, načela „onečišćivač plaća“ i načela jednakosti u vezi s blagostanjem države članice u kojoj poduzeće posluje.⁵²

4.2.4. Priznavanje troškova nabave i režija

Trošak nabave nastaje tijekom stjecanja robe potrebne za provođenje projekta, kao bilo kakav oblik nastanka obveze prema određenom dobavljaču robe. Postaju prihvatljivim troškovima kada je roba na koju se odnose isporučena i instalirana tijekom razdoblja provedbe projekta za koju je ista nabavljena.

Usitnjavanje predstavlja namjerno umjetno dijeljenje procijenjene vrijednosti troška nabave. Umjesto logičnog objedinjavanja više sličnih stavki nabave, procijenjena vrijednost nabave se usitnjuje na veći broj manjih nabava. Tim postupkom se cilja na jednostavniju nabavu nižih novčanih iznosa koji se ne moraju javno objaviti.⁵³

⁵² Europska komisija (2013). *Uredba (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006*. Bruxelles: Službeni list Europske unije, 1303/2013/EC

⁵³ Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (2014.) *Priručnik za korisnike bespovratnih sredstava u okviru projekata financiranih iz europskih strukturnih i investicijskih fondova*. Zagreb: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje

Režijski troškovi su administrativni troškovi poput troška električne energije, troška telefonskih usluga, troška čišćenja, troška knjigovodstva, troška vode i sl. Lista prihvaćenih režijskih troškova se razlikuje ovisno o Pozivu, a mogu se potraživati na dva načina: kao neizravni troškovi ili kao stvarni troškovi, također ovisno o Pozivu.

Ako se režijski troškovi potražuju kao neizravni, to znači da se priznaju po određenoj fiksnoj stopi do visine 15% prihvatljivih izravnih troškova projektnog osoblja, tj. kao postotak od troškova plaća. Ako se potražuju kao stvarni troškovi, onda se iskazuju u visini udjela u kojem se odnose na projekt. Udio se može izračunati putem postotka rada na projektu ili površini na kojoj se odvija projekt. Ovaj način potraživanja režijskih troškova zahtijeva i dodatnu popratnu dokumentaciju tijekom predaje Zahtjeva za nadoknadom sredstava, poput metodologije izračuna i evidencija o plaćanju troškova.⁵⁴

4.2.5. Priznavanje troška rada

Trošak rada se može potraživati na dva različita načina: jednostavniji način u obliku jediničnog troška ili detaljniji način u obliku stvarnog troška. Koristi se samo jedan način izračuna troška tijekom provedbe projekta.

Potraživanje troška rada kao jediničnog troška znači izračun troška na temelju satnice. Satnica rada na projektu se dobije na način da se zadnji godišnje dokumentirani bruto iznos troškova plaća projektnog osoblja podijeli s godišnjim fondom sati, tj. 1.720 sati. Trošak rada zaposlenika se izračuna tako da se broj sata odrađenih na projektnim aktivnostima pomnoži s izračunatom satnicom.

Izračun troška rada kao stvarnog troška plaće zahtijeva duži proces izračuna. Izračun počinje s platnom listom na kojoj se na iznos plaće obračunavaju osobni odbitak, porez, prirez, doprinosi iz plaće i na plaću prema pravilima iz Zakona o porezu na dohodak i Pravilnika o sadržaju obračuna plaće, naknade plaće ili otpremnine.

⁵⁴ Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (2014.) *Priručnik za korisnike bespovratnih sredstava u okviru projekata financiranih iz europskih strukturnih i investicijskih fondova*. Zagreb: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje

Nakon izrađene platne liste i obračuna plaće slijedi izračun ukupnog troška rada na teret projekta. Potrebna je pažnja kod priznavanja osnovice za izračun Bruto iznosa da se u njega ne računaju kategorije poput naknade za odvojeni život, terenskog dodatka, darova posloprimcu ili njegovoj djeci, potpora u slučaju smrti zaposlenika, smrti njegovog člana obitelji, bolovanja, invalidnosti, novorođenog djeteta te različitih bonusa i prekovremenog rada.

Tablica 4 Izračun troška rada na teret projekta kao stvarnog troška plaće

1. BRUTO I			
Osnovica	redovan rad + službeni put + naknada plaće za državni blagdan i neradni dan		5.108,84
Koeficijent			2,425
Međuzbroj		$5.108,84 * 2,425$	12.388,94
Minuli rad	0,05	$5.108,84 * 2,425 * 0,05$	619,45
BRUTO I		$12.388,94 + 619,45$	13.008,39
2. BRUTO II			
Doprinosi na plaću	17,2% *	$13.008,39 * 0,165$	2.237,44
3. PRIJEVOZ			360,00
4. POSTOTAK RADA NA PROJEKTU			
Redovan rad i službeni put			176
Rad na projektu			40
Postotak rada na projektu		$40 / 176$	22,73%
5. UKUPAN TROŠAK RADA NA TERET PROJEKTA		$(13.008,39 + 2.237,44 + 360,00) * 22,73%$	3.547,21

Izvor: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (2014). *Priručnik za korisnike bespovratnih sredstava u okviru projekata financiranih iz europskih strukturnih i investicijskih fondova*. Zagreb: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje

Iz tablice je vidljiv postupak izračuna troška na teret projekta koji se temelji na podacima iz platne liste i evidencije radnog vremena provedenog na projektnim aktivnostima. U ovom slučaju je korišten primjer izračuna plaće čija je osnovica 5.108,84 kn i koeficijent 2,425.

Bruto I iznos se računa putem formule: Osnovica koja uključuje redovan rad na projektu, troškove službenog puta i naknade plaće za neradne dane * koeficijent + minuli rad (dodatak na plaću). Minuli rad se izračunava formulom: osnovica * koeficijent * određeni postotak po godini staža.

Sljedeći korak je izračun Bruto II iznosa, gdje se Bruto I iznos pomnoži s postotkom doprinosa na plaću. Važno je napomenuti da je u tablici korišten postotak od 17,2%. Prema trenutnim važećim propisima on iznosi 16,5%.

Treći korak je izračun iznosa prijevoza. A četvrti korak jest izračun postotka rada na projektu koji se dobije dijeljenjem ostvarenih sati rada na projektu s redovnim satima rada (mjesečni fond sati rada umanjeno za blagdane, godišnji odmor, bolovanje i druge plaćene neradne dane).

Konačni obračun troška rada kao stvarnog troška se dobije formulom: (Bruto II iznos + prijevoz) * postotak rada na projektu. Ukupan trošak rada na teret projekta iznosi 3.547,21 kn te se taj iznos priznaje kao prihvatljiv projektni trošak i sufinancira iz sredstava EU fondova.⁵⁵

⁵⁵ Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (2014.) *Priručnik za korisnike bespovratnih sredstava u okviru projekata financiranih iz europskih strukturnih i investicijskih fondova*. Zagreb: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje

4.3. Praćenje provedbe i kontrola projekata

4.3.1. Ključni rizici provedbe projekta

Odobrenjem projekta za sufinanciranje automatski počinje četvrta faza projektnog ciklusa, faza provedbe ili implementacije. U fazu provedbe spadaju sve najvažnije projektne aktivnosti, a s time i rizici i pogreške u slučaju nedovoljnog praćenja provedbe.⁵⁶

Provedba svakog projekta može biti ugrožena ili otežana sveprisutnim rizicima. Izloženost raznolikim unutarnjim i vanjskim rizicima je neizbježna činjenica s kojom se Korisnici EU fondova moraju suočiti i naučiti snositi putem oblikovanja učinkovitog sustava upravljanja rizicima. Ključno je započeti proces upravljanja rizicima u najranijoj fazi planiranja projekta i nastaviti kroz cijeli životni vijek projekta.

Važno je prepoznati ključne rizike s kojima se projekt može susresti. Rizike možemo svrstati u dvije osnovne kategorije: unutarnji i vanjski rizici. Unutarnji rizici su prisutni unutar samog poduzeća i uključuju rizik ljudskih potencijala (rada zaposlenika), tehnološki rizik (precijenjena konačna korisnost projektnog proizvoda), marketinški rizik (loši plasman na tržištu) i rizik kvalitete proizvoda (nezadovoljni korisnici projektnog proizvoda). Vanjski rizici dolaze izvan poduzeća i uključuju meteorološki rizik, politički rizik, kulturološki rizik, kreditni rizik itd.⁵⁷

4.3.2. Metode upravljanja projektnim rizicima

Jedan od načina upravljanja rizicima, fokusiran na financijsku dimenziju projekta, jest kontrola novčanog tijeka projekta. Ona predstavlja kontinuiranu i preciznu provjeru aktivnosti korištenja novčanih sredstava te predviđanja, alokacije, praćenja i dokumentiranja nastalih troškova.

⁵⁶ Bošnjak, N. (2018). *EU FONDOVI I PROJEKTI CIKLUS ZA APSOLUTNE POČETNIKE*. 2. izd. Zagreb: Geologika Regulus j.d.o.o.

⁵⁷ Delić, A., Dumančić, I. (2021). *Rizici i pogreške malih i srednjih poduzeća u procesima provedbe EU projekata*, *Obrazovanje za poduzetništvo - E4E*, 11 (1), str. 39-47. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/258780> [16.04.2022.]

Neke od aktivnosti i informacija koje se prikupljaju i provjeravaju su:

- trošenje sredstava prema propisanoj proceduri, namjeni i dinamici
- postojanje dovoljno sredstava za podmirenje svih potrebnih troškova
- predviđanje nastanka i naplate troškova
- potpisivanje, knjiženje i dokumentiranje primljenih ugovora
- analiza rizika i aktivnosti upravljanja rizicima
- ostale aktivnosti koje utječu na dinamiku novčanog toka.⁵⁸

Učinkovito upravljanje rizicima ne znači da je poduzeće Korisnik EU sredstava imun na sve moguće štetne posljedice. U slučaju nastanka štete, odgovornost općenito leži na Korisniku što znači da je primoran nadoknaditi štetu. Korisnik odgovara za štetu koju je nanio sebi, SAFU-u ili trećim osobama tijekom provedbe ugovorenog projekta. Također se smatra odgovornim za štetu koju su nanijeli Korisnikovi partneri i štetu nastalu sukobom interesa. Jedino se smatra da je Korisnik oslobođen odgovornosti za nastalu štetu u slučaju više sile (ako dokaže da nije mogao predvidjeti ili spriječiti negativne posljedice) ili namjernog postupanja osoblja SAFU-a.

4.3.3. Evidentiranje i izvještavanje o projektnim rizicima

Radi pravilnog praćenja provedbe i kontrole projekta i njemu povezanih troškova i rizika ključna je komunikacija između ugovornih strana - Korisnika sredstava i SAFU-a. Mora se odvijati pismeno putem obične ili elektroničke pošte. Praćenje provedbe projekta i povezana komunikacija sa SAFU-om traje tokom cijelog razdoblja provedbe projekta, od prvih do završnih predmetnih aktivnosti, određeno uvjetima Ugovora. Praćenje provedbe upravljanja različitim područjima projekta, poput nabave, rizicima, ljudskim resursima itd., se odvija putem važećih dokumenata-alata. Tri ključna alata su plan nabave, proračun projekta i evidencija rada na projektu.

Plan nabave je dokument koji se koristi za praćenje prihvatljivosti nabava na projektu. Proračun projekta u sebi sadrži stavke koje se planiraju financirati, iznos prihvatljivih i neprihvatljivih troškova te definira maksimum bespovratnih sredstava.

⁵⁸ Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (2014.) *Priručnik za korisnike bespovratnih sredstava u okviru projekata financiranih iz europskih strukturnih i investicijskih fondova*. Zagreb: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje

Evidencije rada na projektu su vodeći instrument za kontrolu zaposlenih na projektima. Evidencija svakog zaposlenika mora sadržavati informacije o broju dana (ne uključujući vikende i praznike osim u iznimnim slučajevima) i količini sati rada na projektu tokom jednog mjeseca te navedene aktivnosti i vrstu posla koje je radnik radio tokom mjeseca.⁵⁹

4.4. Izvještavanje o upotrebi sredstava iz EU fondova

4.4.1. Izvještavanje o nastanku prihvatljivih troškova

Korisnici bespovratnih sredstava su obvezani informirati i izvještavati različite korisnike o korištenju sredstava EU fondova i njihovom napretku. To je dio faze praćenja provedbe projekta, evaluacija i vrednovanje. Ta faza se proteže kroz cijeli proces provedbe projekta, a uzima glavnu ulogu pred kraj projektnog razdoblja.⁶⁰

Zahtjev za nadoknadom sredstava (ZNS) predstavlja obvezan i važan dokument za izvještavanje tijekom provedbe projekta. Glavni mu je cilj prijava planiranih, ostvarenih i potraživanih (prihvatljivih prema Ugovoru) troškova za vrijeme izvještajnog razdoblja.⁶¹

Korisnik bespovratnih sredstava koristi Zahtjev za nadoknadom sredstava, kao komunikacijski kanal koji obavještava SAFU o stanju i napretku samog projekta, nastalih troškova, izdataka i prihoda. Napredak projekta je opisan i putem usporedbe ciljanih indikatora s ostvarenim vrijednostima.

⁵⁹ Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (2014.) *Priručnik za korisnike bespovratnih sredstava u okviru projekata financiranih iz europskih strukturnih i investicijskih fondova*. Zagreb: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje

⁶⁰ Bošnjak, N. (2018). *EU FONDOVI I PROJEKTI CIKLUS ZA APSOLUTNE POČETNIKE*. 2. izd. Zagreb: Geologika Regulus j.d.o.o.

⁶¹ Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (2014.) *Priručnik za korisnike bespovratnih sredstava u okviru projekata financiranih iz europskih strukturnih i investicijskih fondova*. Zagreb: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje

Obrazac Zahtjeva za nadoknadom sredstava je dostupan u sklopu javnog poziva ili natječaja u obliku *Excel* dokumenta. ZNS se ovisno o zahtjevima Ugovora podnosi u pisanom ili elektroničkom obliku. Nakon primitka SAFU provjerava i potvrđuje zahtjeve za nadoknadom sredstava troškova u roku od 30 dana, ili 60 dana u slučaju Završnog zahtjeva za nadoknadom sredstava. Da bi se troškovi navedeni u ZNS-u nadoknadili, potrebno je pravilno izraditi zahtjev, potpisan od strane ugovorenog zastupnika, te za svaki trošak je potrebno priložiti odgovarajuće dokaze i objašnjenja njegovog nastanka. U protivnom se trošak bez odgovarajućih informacija smatra neprihvatljivim.

4.4.2. Izrada Završnog izvješća i Izvješća nakon provedbe projekta

Završetkom aktivnosti na projektu korisnik predaje SAFU Završno izvješće, no time ne prestaje korisnikova obveza izvještavanja. SAFU prati trajnost sufinanciranih projekata pet godina nakon završetka svih aktivnosti na projektu. Time se zahtijeva od korisnika da izrađuju i predaju Izvješća nakon provedbe projekta kojima obavještavaju SAFU o kontinuiranom ispunjenju ciljnih indikatora zadanih projektom. Izvješća se podnose u razdoblju od pet godina nakon završetka sufinanciranog projekta i dostavljaju se najkasnije 30 dana nakon isteka svake godine od datuma odobrenja prethodnog Izvješća.⁶²

4.4.3. Obveza informiranja i vidljivosti

Uz obvezu Izvještavanja o upotrebi sredstava putem izrade Zahtjeva za nadoknadom sredstava postoji i povezana obveza Korisnika fokusirana na informiranje i vidljivost o korištenju EU sredstava. Definirana je Uredbom 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća te Ugovorom o dodjeli bespovratnih sredstava.

Svrha informiranja i vidljivosti jest obavijestiti vanjske korisnike, tj. javnost o dodijeljenoj financijskoj pomoći poduzetniku Korisniku sredstava kohezijske politike Europske unije. Da bi se podigla svijest javnosti o sufinanciranim projektima i njihovim rezultatima, Korisnici bespovratnih sredstava su primorani jasno i nedvosmisleno isticati ulogu Europske unije u financiranju svojih projekata.

⁶² Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (2014.) *Priručnik za korisnike bespovratnih sredstava u okviru projekata financiranih iz europskih strukturnih i investicijskih fondova*. Zagreb: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje

Na svom relevantnom dokumentacijom vezanom uz projektne aktivnosti, kao i službenoj internetskoj stranici sufinanciranog projekta i poduzeća Korisnika EU sredstava, potrebno je staviti logotip Europske unije i logotip relevantnog Europskog fonda te uključiti izjavu o korištenju sredstava EU fondova koja sadrži informacije o nazivu fonda i izjavu o isključenju odgovornosti za sadržaj publikacije. Često su korišteni i dodatni alati za informiranje i vidljivost u obliku promotivnog materijala poput brošura, letaka ili majica.⁶³

4.4.4. Osobni stav o organizaciji i učinkovitosti sustava izvještavanja

Obveza Korisnika sredstava EU fondova za izvještavanjem o nastalim troškovima, razlogu njihovog nastanka i ispunjavanju ugovorenih ciljeva projekta godinama nakon završetka projektnih aktivnosti, kao i obveza informiranja javnosti o izvoru sufinanciranja projektnih aktivnosti, postoje radi transparentnosti koje dovodi do lakšeg praćenja rezultata Europskih strukturnih i investicijskih fondova. Time se Europskoj komisiji olakšava analiziranje pozitivnih posljedica sufinanciranih projekata i osmišljavanje novih strategija provođenja kohezijske politike.

Transparentnost također sprječava nezakonito korištenje EU sredstava. Obveza detaljnog informiranja, obrazloženja i dokazivanja nastalih troškova projektnih aktivnosti u Zahtjevu za nadoknadom sredstava služi europskim i državnim agencijama, posrednicima i ostalim organizacijama za provjeru vjerodostojnosti Korisnika, postupa li prema zakonskim propisima i uvjetima Ugovora te postupa li s pažnjom dobrog gospodarstvenika. Detaljne informacije o nadoknađenim prihvatljivim troškovima pomažu kod različitih postupaka za potrebe izračunavanja poreza, statistike, revizije i sl.

⁶³ Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (2014.) *Priručnik za korisnike bespovratnih sredstava u okviru projekata financiranih iz europskih strukturnih i investicijskih fondova*. Zagreb: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje

Iako osobno smatram da način na koji je organiziran sustav izvještavanja u projektnom procesu potreban radi gore navedenih pozitivnih utjecaja transparentnosti, propisani postupak se sastoji od velikog broja koraka, obveznih i preporučenih. Mala i srednja poduzeća su karakterizirana malim brojem zaposlenika i niskim prihodima što utječe na ograničenu mogućnost poslovanja, a u mnogim slučajevima MSP nema vlastitu računovodstvenu jedinicu. To može dovesti do velikog pritiska na vlasnike, projektne menadžere, projektne radnike i računovođe. Potrebno je biti upoznat sa svim važećim europskim i hrvatskim propisima o poslovanju malih i srednjih poduzeća, prijavljivanju projekata, izradi dokumentacije i financijskih izvještaja, priznavanju troškova, informiranju i izvješćivanju o rezultatima i ostvarenim ciljevima.

5. Zaključak

Mala i srednja poduzeća (MSP) su poslovni subjekti često karakterizirani kao srce i duša razvijenih ekonomija. Ovisno o relevantnim propisima te broju zaposlenika, godišnjem prihodu i godišnjoj bilanci dijele se na mikro, mala i srednja poduzeća. MSP-i su izrazito važni subjekti u gospodarstvima razvijenih zemalja, pa tako i Republike Hrvatske. Ona čine preko 99% svih poduzeća u Republici Hrvatskoj i zapošljavaju oko 74% svih radnika u poslovnim subjektima, no njihov udio u ukupno ostvarenom prihodu svih poduzetnika čini samo oko 60%.

Mala i srednja poduzeća nailaze na probleme u financiranju svojih poslovnih aktivnosti zbog niskih profita i slabog utjecaja na tržištu. Postoje brojni izvori financiranja za manje poslovne subjekte poput leasinga, poslovnih anđela te kredita usmjerenih MSP-ima. S ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju hrvatskim poduzećima su postali dostupni i Europski fondovi.

Europski strukturni i investicijski fondovi su instrumenti Kohezijske politike Europske unije usmjereni razvoju gospodarstava zemalja članica, očuvanju okoliša i promicanju socijalne dobrobiti. Četiri su relevantna fonda za mala i srednja poduzeća: Europski socijalni fond usmjeren ulaganju i obrazovanje i poticanje zapošljavanja, Europski fond za regionalni razvoj usmjeren ulaganju u infrastrukturu, Europski fond za pomorstvo i ribarstvo usmjeren priobalnim zajednicama te Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj usmjeren poljoprivrednicima, šumarstvu i zaštiti okoliša.

Tijela Europske unije i njenih članica provode javne pozive i natječaje putem kojih poduzetnici i ostali subjekti mogu pribaviti novčana sredstva za sufinanciranje svojih projekata. Postupak prijave projekta započinje analizom problema u društvu i identifikacijom pojedinog problema koji poduzetnik može ublažiti korištenjem svojih resursa. Zatim treba odabrati javni poziv ili natječaj čiji je djelokrug rješavanje odabranog problema. Pažljivo treba pročitati sve upute za uspješnu prijavu projekta i izraditi svu obveznu dokumentaciju: studiju izvodljivosti koja sadrži informacije o ciljevima i očekivanim rezultatima projekta, prijavni obrazac koji sadrži glavne informacije o prijavitelju i projektu te proračun koji sadrži informacije i obrazloženja planiranih troškova. U slučaju uspješne prijave, poduzetnik službeno postaje Korisnik sredstava EU fondova i potpisuje Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava.

Tijekom provedbe projektnih aktivnosti Korisnik treba pažljivo vrednovati troškove na projektu. Prihvatljivi troškovi su troškovi projekta za koje Korisnik zahtijeva naknadu putem Zahtjeva za nadoknadu sredstava. Da bi trošak bio prihvatljiv mora biti razuman, opravdan, povezan s projektnim aktivnostima, naveden u proračunu i dokaziv putem računa, ugovora ili sl. U protivnom se smatra neprihvatljivim troškom.

Trošak nabave se smatra prihvatljivim tek kada se roba na koju se odnosi isporuči i instalira. Režijski troškovi se mogu potraživati po fiksnoj stopi od prihvatljivih izravnih troškova ili po visini udjela u kojem se odnose na projekt. Prihvatljivi trošak rada se potražuje ili kao jedinični trošak gdje se trošak rada zaposlenika podijeli s godišnjim fondom sati, ili kao stvarni trošak koji zahtijeva duži proces izračuna koji uzima u obzir iznos redovnog rada, koeficijenta, doprinosa na plaću, iznos prijevoza i postotka rada na projektu u odnosu na ukupan fond sati rada.

Svaki projekt je sklon brojnim rizicima. Radi uspješnog upravljanja rizicima Korisnik mora provoditi aktivnosti upravljanja rizicima jer će u protivnom odgovarati za svu nastalu štetu osim u slučaju više sile ili postupanja osoblja glavnog posrednika u procesu sufinanciranja, Središnje agencije za financiranje i ugovaranje, kojoj se predaje dokumentacija poput Zahtjeva za nadoknadu sredstava, plana nabave, evidencija rada na projektu i Završnog izvješća.

Korisnik ima obvezu izvještavanja o nastanku troškova te obvezu informiranja i vidljivosti. Zahtjevom za nadoknadu sredstava, Završnim izvješćem i Izvješćem nakon provedbe projekta Korisnici informiraju SAFU o uspjesima projektnih aktivnosti. Radi transparentnosti Korisnici su i primorani obavještavati javnost o korištenju sredstava EU fondova putem korištenja logotipa Europske unije i korištenog europskog fonda, izjave o korištenju sredstava i poslovnim izvještajima, web-stranicama i ostalim publikacijama.

Popis literature

1. Bošnjak, N. (2018). *EU FONDOVI I PROJEKTI CIKLUS ZA APSOLUTNE POČETNIKE*. 2. izd. Zagreb: Geologika Regulus j.d.o.o.
2. Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (2020). *Izvešće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2020. uključujući dio rezultata GEM - Global Entrepreneurship Monitor istraživanja za Hrvatsku za 2019. godinu*. Zagreb: CEPOR
3. Delić, A., Dumančić, I. (2021). *Rizici i pogreške malih i srednjih poduzeća u procesima provedbe EU projekata*, *Obrazovanje za poduzetništvo - E4E*, 11 (1), str. 39-47. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/258780> [16.04.2022.]
4. EU asistent (b. d.) *Europski fond za pomorstvo i ribarstvo - EMFF* [online]. Zagreb: EU asistent. Dostupno na: <http://europski-fondovi.eu/eff> [12.02.2022.]
5. EU asistent (b. d.) *Europski fond za regionalni razvoj* [online]. Zagreb: EU asistent. Dostupno na: <http://europski-fondovi.eu/program/europski-fond-za-regionalni-razvoj> [12.02.2022.]
6. EU asistent (b. d.) *Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj - EAFRD* [online]. Zagreb: EU asistent. Dostupno na: <http://europski-fondovi.eu/eafrd> [12.02.2022.]
7. EU asistent (b. d.) *Europski socijalni fond* [online]. Zagreb: EU asistent. Dostupno na: <http://europski-fondovi.eu/program/europski-socijalni-fond> [12.02.2022.]
8. Europska komisija (2003). *Commission Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises*. Bruxelles: Službeni list Europske unije, 2003/361/EC
9. Europska komisija (2013). *Uredba (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006*. Bruxelles: Službeni list Europske unije, 1303/2013/EC
10. Europska komisija (b. d.) *Europski fond za regionalni razvoj (ERDF)* [online]. Bruxelles: Europska komisija. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/european-regional-development-fund-erdf_hr [16.06.2022.]
11. Europska komisija (b. d.) *Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (ERDF)* [online]. Bruxelles: Europska komisija. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding-programmes/european-regional-development-fund-erdf_hr

funding/eu-funding-programmes/european-agricultural-fund-rural-development-eafrd_hr
[16.06.2022.]

12. Europski strukturni i investicijski fondovi (b. d.) *EU fondovi* [online]. Zagreb: Europski strukturni i investicijski fondovi. Dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/> [18.06.2022.]
13. Gouardères, F. (2021). *Mala i srednja poduzeća* [online]. Bruxelles: Europski parlament. Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/63/mala-i-srednja-poduzeca> [17.06.2022.]
14. Liberto, D. (2022). *Small and Mid-size Enterprise (SME) Defined: Types Around the World* [online]. New York: Investopedia. Dostupno na: <https://www.investopedia.com/terms/s/smallandmidsizeenterprises.asp> [15.06.2022.]
15. Marasović, M. (2021). *Jačanje konkurentnosti MSP-a korištenjem sredstava iz EU fondova na primjeru Zadarske županije*, *Oeconomica Jadertina*, 11 (2), str. 129-147. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/266062> [15.06.2022.]
16. Milojević, D., Šimunković, M. (2017). *KORIŠTENJE EU FONDOVA U OBRAZOVANJU ZA PODUZETNIŠTVO: PRIMJERI DOBRE PRAKSE I PERSPEKTIVA DO 2020. GODINE*, *Obrazovanje za poduzetništvo - E4E*, 7 (1), str. 353-364. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/183514> [24.04.2022.]
17. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (b. d.) *Otvoreni javni pozivi i natjecaji* [online]. Zagreb: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja. Dostupno na: <https://mingor.gov.hr/javni-pozivi-i-natjecaji-7371/javni-pozivi-i-natjecaji-ministarstva/otvoreni-javni-pozivi-i-natjecaji/7390> [21.07.2022.]
18. Ministarstvo poduzetništva i obrta (2015.) *Vodič kroz prijavu projekata za financiranje malih i srednjih poduzeća iz fondova EU-a*. Zagreb: Ministarstvo poduzetništva i obrta
19. Nacionalni plan oporavka i otpornosti (b. d.) *Najčešća pitanja* [online]. Zagreb: Nacionalni plan oporavka i otpornosti. Dostupno na: <https://fondovieu.gov.hr/najcesca-pitanja> [21.07.2022.]
20. Narodne novine (2020). *Zakon o porezu na dobit*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20
21. Narodne novine (2013). *Zakon o leasingu*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 141/13
22. Narodne novine (2020). *Opći porezni zakon*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 42/20
23. Narodne novine (2020). *Zakon o računovodstvu*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20

24. Narodne novine (2016). *Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 29/02, 63/07, 53/12, 56/13, 121/16
25. Operativni program za pomorstvo i ribarstvo (b. d.) *Europski fond za pomorstvo i ribarstvo 2014.- 2020. (EFPR)* [online]. Zagreb: Operativni program za pomorstvo i ribarstvo. Dostupno na: <https://euribarstvo.hr/europski-fond-za-pomorstvo-i-ribarstvo-2014-2020-epfr/> [01.07.2022.]
26. Osječko-baranjska županija (2016.) *Vodič za izradu studija izvodljivosti projekata navodnjavanja koji se planiraju financirati kroz Europski poljoprivredni fond ruralnog razvoja (EPFRR) za programsko razdoblje 2014-2020*. Osijek: Osječko-baranjska županija
27. Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (2014.) *Priručnik za korisnike bespovratnih sredstava u okviru projekata financiranih iz europskih strukturnih i investicijskih fondova*. Zagreb: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje
28. Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (n. d.). *O SAFU* [online]. Zagreb: SAFU. Dostupno na: <https://www.safu.hr/hr/o-safu> [03.09.2022.]
29. Stojanović, S., Mrvica Mađarac, S., Glavota, M. (2016). *FINANCIRANJE PODUZETNIŠTVA IZ FONDOVA EUROPSKE UNIJE*, Obrazovanje za poduzetništvo - E4E, 6 (2), str. 161-175. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/170949> [16.06.2022.]
30. Tolušić, M., Koporčić, N., Tolušić, Z. (2013). *Uloga i važnost EU fondova za Republiku Hrvatsku*, Ekonomski vjesnik, XXVI (1), str. 215-221. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/108173> [20.02.2022.]
31. Učinkoviti ljudski potencijali (b. d.) *Europski socijalni fond* [online]. Zagreb: Učinkoviti ljudski potencijali. Dostupno na: <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/> [12.07.2022.]
32. Ured za publikacije Europske unije (2014.) *Vodič za korisnike europskih strukturnih i investicijskih fondova te povezanih instrumenata EU-a*. Luksemburg: Ured za publikacije Europske unije

Popis tablica

Tablica 1 Kriteriji za podjelu MSP-ova na mikro, mala ili srednja poduzeća prema kriterijima na razini Europske unije	4
Tablica 2 Kriteriji za podjelu MSP-ova na mikro, mala ili srednja poduzeća prema kriterijima na razini Republike Hrvatske	6
Tablica 3 Iznos ugovorenih sredstava projektima u Zadarskoj županiji u razdoblju od 2017. do 2019. godine po programu	21
Tablica 4 Izračun troška rada na teret projekta kao stvarnog troška plaće.....	37

Popis slika

Slika 1 Struktura poduzeća s obzirom na veličinu od 2015. do 2019. godine	7
Slika 2 Zaposlenost u Republici Hrvatskoj u 2018. i 2019. godini po kategorijama poduzeća.	8
Slika 3 Ukupan prihod u Republici Hrvatskoj u mil kuna u 2018. i 2019. godini po kategorijama poduzeća	9
Slika 4 Ukupan izvoz u Republici Hrvatskoj u mil. kuna u 2018. i 2019. godini po kategorijama poduzeća	10

Životopis studenta

Ime i prezime: Rene Lovnički

Datum rođenja: 18/06/1998

Mjesto rođenja: Zagreb, Grad Zagreb, Republika Hrvatska

Adresa stanovanja: Trnsko 21 b, 10020 Zagreb, Republika Hrvatska

Obrazovanje:

- Ekonomski fakultet Zagreb (EFZG)
 - Zagreb, Republika Hrvatska
 - 01/10/2017 – trenutačno
 - Smjer: Računovodstvo i revizija
- Prva ekonomska škola Zagreb
 - Zagreb, Republika Hrvatska
 - 01/09/2013 – 06/06/2017
 - Stečena kvalifikacija: Ekonomist

Radno iskustvo:

- Ernst & Young d.o.o.
 - 28/01/2022 – 22/04/2022
 - Pripravnik u reviziji

Jezične vještine:

- Hrvatski jezik
 - Materinski jezik
- Engleski jezik

Slušanje	Čitanje	Govorna produkcija	Govorna interakcija	Pisanje
C2	C2	C1	C2	C2

Vještine: Dobro poznavanje Microsoft Office programa Excel, Word i PowerPoint. Dobre vještine na računalu. Odličan samostalan rad i rad u grupi – komunikacijske vještine, organizacijske vještine. Odlično poznavanje engleskog jezika – osvojeno prvo mjesto na natjecanju iz engleskog, grupa četvrta godina srednjih strukovnih škola 2017.